

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1643

ՏՐԱԿՏՆԵՐԻ ՏՂԱՅՈՑ

ԿԱՍ

ՏՂԱՅՈՑ ԻՐԵՆՑ ԺՆՈՂԱՅՈՑ ԱՐՆԵՆԸ
ՊԱՐՏԱՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՔԱՐԻՐԱՆԵՍԻ, Ի ԳԱՂԱՅՈՒՄԸ 1820ԻՆ

Ի ՇՈՅ ՔԱՐԱՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՅՊԱԳՐԵԱՅ ԵՈՎՍԷՓ ԳԱՂԱՅՈՒՄՆ

Մ Ե Տ Ի

17

Պ - 36

366

ՊԱՐՏՔ ՏՂԱՅՈՑ

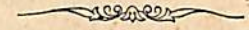
17
7-36

ԿԱՐ

Տ Ղ Ա Յ Ո Ց

ԻՐԵՆՑ ԾՆՈՂԱՅ ՈՒՆԵՑԱԾ

ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ Ի ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԼԵՋՈՒԷ
Ի ՀԱՅ ԲԱՐՔԱՌ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՍԵՓԱՅ ԳԱՎԱՅԵԱՆ

— 1873 —

2010

ЧИТАЛЬНИЦА
„КРАСИРАЦ“

Увб. № 182 1/55

36252-66

12001

Պարո Գաղղիացի հռչակաւոր հեղինակին « Պարտք տղայոց » անուն գիրքը՝ որ բոլոր Գաղղիոց դպրոցներուն մէջ հասարակաց կրթութեան ժողովոյն մասնաւոր արտօնութեամբը կը գործածուի, արդէն հայերէնի թարգմանուած ու չորրորդ տպագրութեան հասած է, բայց Հայ մանկուոցն այսպիսի օգտակար գրքքոյկի մը սպառելու վրայ ըլլալն քաջ գիտնալով, գաղղիացի հեղինակէն սրբագրեալ վերջին օրինակներէն կրկին թարգմանութեամբ, զայն ՚ի լոյս ընծայել կը փութամբ : Ապահով եմք որ Ազգը մեր բարի դիտաւորութիւնը տեսնելով այս փոքրիկ աշխատութիւնն իս սիրով պիտի ընդունի ու մեր ջանքը պիտի սպակէ :

Մեր բուն նպատակը Հայ մանկուոցն ծառայութիւն մը մնալու չենել է, շքեղ ապագային փայ միշտ մեծ յոյս ունեցեր ու որոյ յաջողութեան ալ միշտ ցանկացող եղեր եմք :

Ա. Ա. Տ.

50799. 4. 1.

ՏՂԱՅ ՈՅ

ԻՐԵՆՑ ԾՆՈՂԱՅ ՈՒՆԵՑԱԾ

ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԾՆՈՂԱՅ ՊԱՐՏՈՒՊԱՏՇԱՋ ԵՂԱԾ
ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՍՏՈՒԱԾ հինգերորդ պատ-
ուիրանին մէջ ըսաւ մարդուս .

“Պատուէ , քու հայրդ ու մայ-
րդ որպէս զի երկայն կեանք
մ'ունենաս ” :

Այն մարդկային օրէնքը , որոնց
հնազանդիլը ամենուս պարտքն
է , սա յօդուածը կը պարունա-
կէ . “Տղայ մը միշտ իր հայրն ու
մայրը պիտի պատուէ ու յար-

գէ , և մինչեւ որ չափահաս
ըլլայ , անոնց իշխանութեանն
ներքեւ պիտի մնայ ։ ։

Ուրեմն թէ Աստուածային և
թէ մարդկային օրէնքը մի և նոյն
բանը կը հրամայեն . կրօնքն ու
հայրենիքը , որոնք մեր վարմուն-
քը ուղղելու իշխանութիւնն ու-
նին , մի և նոյն պարտականու-
թեան ներքեւ կը դնեն զմեզ ։

Բայց թէ որ այդ Աստուա-
ծային պատուիրանը ու մարդ-
կային օրէնքը մեզի անձանօթ ալ
ըլլային , մեր ծնողքը մեծարելու
պարտքը ըստ ինքեան սրբազան
բան մը պիտի սեպուէր , որով
հետեւ մի և նոյն օրէնքը մեր
սրտին մէջ գրուած ու մեզի բը-
նական օրէնք եղած է ։

Մինչ ապերախտութիւնը մո-
լու թեանց ամենէն ատելին է ,

երախտագիտութիւնը պարտա-
կանութեանց ամենէն սրբազա-
նը կը համարուի ։

Արդ՝ մեր հօրմէն ու մօրմէն
աւելի որո՞ւ երախտագէտ ըլ-
լալ կը պարտաւորինք ։

Մենք աշխարհիս վրայ չկա-
յինք . Աստուծմէ ետքն ալ մեր
կեանքը մեր ծնողացը կը պար-
տաւորինք . անոնց միջոցովն է
որ նախախնամութեան մարդ-
կային ազգին շնորհած բոլոր բա-
րիքը կը վայելենք , անոնցմով է
որ մենք Քրիստոնեայ ու Հայ
եղած ենք , անոնց ձեռօքն է որ
Աստուած ճանչնալու և անոր
ծառայելու անգին երջանկու-
թիւնն ունեցեր ենք , և Աս-
տուծոյ՝ առաքինիներու համար
խոստացած վարձքին արժանի
ըլլալու յոյսը ։

Մենք տկար ու ամեն տեսակ ցաւերու ենթակայ կը ծնանինք, մեր ծնողքը անվէհեր աշխատանօք ու մտադիւր խնամօք անոնց մէ մեզ կը պաշտպանեն: Մենք ամեն բանէ զուրկ կը ծնանիմք, մեր ծնողքը մեզի պէտք եղած օգնութիւնն առատապէս մատուցանելէ չեն դադրիր: Տգէտ կը ծնանինք, մեր ծնողք մեր միտքը կը լուսաւորեն, մեզի ամեն բան ճանչնալ ու խօսիլ կը սովորեցնեն: Այն ամեն բան որ մեր աշխարհ եկած ատենը չունինք, ու մեծնալնուս հարկաւոր է մեզի, իրենց խնամօքը ձեռք կը բերենք:

Մեր ծնանելէն առաջ, մեր հայրը մեզի համար կը մտածէր, մեզի պէտք եղածը ժողուելու կաշխատէր, մեր օգտին համար

կարելի եղածին չափ խնայողութիւն կրնէր, շատ բանէ ինքզինքը կը զրկէր որպէս զի մենք բանիմը կարօտութիւն չունենանք:

Մեր մայրը գուցէ աւելինն զութեանց մէջ կիյնայ մեր սիրոյն համար: Տղան իր որովայնին մէջ կը կրէ, անոր կեանք կուտայ, կը դիւեցընէ ու ամեն ազգի խնամք կը մատակարարէ անոր: Բայց նորածին տղան դեռ չճանչնար իր մայրը, ուսկից այդչափ գորովալի սիրոյ հաւաստիք կընդունի, դեռ չկրնար իր պիտոյքը իմացնել, բայց մայրը անոր պէտք եղածը ու հաճելին գուշակել կը ջանայ. գիշեր ցորեկ անոր համար անդադար կը շարշարուի, և չգիտէր թէ ինչ վարձք պիտի ընդունի այդքան տառապանաց փոխարէն:

Տղուն հիւանդութեան ժա-
մանակ հայրն ու մայրը ժրա-
ջան խնամք կրտանին անոր . ի-
րենց անձնական առողջութիւնը
կրմունան՝ տղուն առողջու-
թեան վրայ հսկելու համար :
Միշտ կր դողան որպէս զի բանէ-
մը զուրկ չմնայ , և իրենց առ-
Աստուած ուղղած աղօթքին
մէջ անդադար բարիք կր խընդ-
րեն իրենց զաւկին համար :

Ուսման պարապելու ատենը
հասնելուն , կաճապարեն սոր-
վեցնել անոր այն ամեն բան
որ օր մը իրեն օգտակար կրնայ
ըլլալ : Չանի դպրոց կր զրկեն
կրթելու համար , և ամեն ծախք
սիրով կրնծայեն : Չանի առաքինի
ընելու , կրօնքի , արդարութեան
ու պատուոյ զգացումներով զար-
դարելու համար ամեն ջանք ՚ի

գործ կր գնեն : Իրենց աստիճա-
նին համաձայն անիկա պատուա-
ւոր կերպով ապրելու վիճակի
մը մէջ կր գնեն : Երբեմն նաեւ ,
զանի լաւագոյն վիճակի մը մէջ
դնելու համար իրենց կարողու-
թենէն աւելի զոհողութիւններ
կրնեն և պարտական ալ կիյնան :

Երբոր ամուսնանալու տարի-
բն հասնի , իրենց ստացուած-
քին մէկ մասէն կր զրկուին , ու
մնացորդը մեծ խնայողութեամբ
կր գործածեն իրենց մեռնելէն
ետքը դարձեալ անոր թողու-
նպատակաւ :

Մէկ խօսքով , անդադար ի-
րենց տղուն երջանիկ ըլլալուն
կաշխատին , անոր վրայ անփո-
փոխելի գործով մը ունին , և
կարծես թէ սոսկ անոր համար
կապրին :

Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ ուրեմն որ տղայ մը բոլոր կեանքին մէջ իրեն հօրը ու մօրը խորին ու չափէ գուրս երախտագիտութիւն մը չունենայ:

ՁԿՆՈՐՍԸ ԵՒ ԻՐ ՏՂԱՆ

Տիէթ քաղքին մէջ տարիքը առած բարեբարոյ ձկնորս մը, Պօղոս անունով տղայ մը ունէր:

Կրնար հանգիստ ապրիլ, քիչ աշխատելով և իր կեանքը ալեկոծեալ ծովու վրայ, փոթորկալի գիշերները այնպէս վտանգի մէջ չձգելով, բայց իր տղուն օգտակար ըլլալու համար ամեն աշխատանաց յօժարութեամբ կը համբերէր ու այն վտանգներուն մէջ կը մղէր զինքը առանց երկիւղ մը զգալու:

Պօղոսին մայրը տղուն վրայ մեծ խնամք ու սէր ունէր: Պօղոս երկու անգամ իր մանկական հասակին վտանգաւոր հիւլանդութենէ բռնուեցաւ, անտարակոյս պիտի մեռնէր, եթէ առանց իր մօրն անձնուէր խնամոցը մնար: Ուրեմն իր կեանքը քանի մը անգամ անոր պարտական էր:

Երբ բան մը սորուելու ընդունակ եղաւ, այս բարի ծընողքը զանի գպրոց ղրկեցին: Պօղոս շատ յառաջացաւ ուսմանց մէջ: Գասատուն անոր յառաջադիմութեան վրայ ուրախանալով, ստիպեց իր աշակերտին ծնողացը՝ որ կարելի եղածին չափ խնամք տանին անոր նիւթական պիտոյից և բարի վարուց: Անոնք ալ հաւանեցան, և այս

ծախքին գիմանալու համար, ի
րենց աշխատանքն ու խնայու-
թիւնն կրկնապատկեցին :

Շատ անգամ այս բարի հայրը
ու գորովագուծ մայրը իրենց
կերակուրին համար, կտոր մը
հացով ու գաւաթ մը հասարակ
գարեջուրով գոհ ըլլալ բաւա-
կան կը սեպէին, որպէս զի կա-
րող ըլլան Պողոսին ուսուցիչ
ներուն վարձքը վճարելու և
ուսմանցը պէտք եղած գիրքերը
գնելու համար :

Աստուած օրհնեց այս բարի
ծնողաց զոհողութիւնները, և
իրենց տղուն բարի վարքը վար-
ձատրեց : Պօղոս հմուտ ու քա-
ղասիրտ նաւաստի մը եղաւ : Շատ
գեղեցիկ գործերով նշանաւոր
ըլլալէ ետեւ, Տէրութեան ծովա-
յին զինուորութեան մէջ ըն-

դունուեցաւ պաշտօնակալի աս-
տիճանով, ու քիչ ատենէն բարձ-
րագոյն աստիճանի մը հասաւ :

Այն ատեն ծնողացը համար
պարտեզով գեղեցիկ տուն մը
վարձեց, ու իրենց ծերութեան
օրերուն երջանկութեանը ա-
մեն պէտք եղածն հոգալ փու-
թաց :

Ծովու վրայ չգտնուած ատե-
նը անոնց քով կը բնակէր, ան-
ձամբ անոնց կը ծառայէր, և
բոլոր գիշերներն անոնց հետ
կանցընէր : Միշտ անոնց գորո-
վալի սէր ու մեծարանք կը ցու-
ցընէր, մեծ հոգ կը տանէր որ
իրեն այցելութեան եկողները
իր ծնողքն ալ նմանապէս պատ-
ուեն, ու առանց ծնողացը մաս-
նակցութեանը երբէք զուար-
ձութիւն մը չէր վայելեր :

“Միրելի որդեակ”, կը գոչէին
անդադար այս յարգելի ծնողքը,
“քեզի ինչէր պարտական չենք”:
— Դուք ինձի բան մը պարտական չէք, կը պատասխանէր,
իսկ ես ամեն բան պարտական
եմ ձեզի, Ձեզի կը պարտաւորիմ
ինչ որ եմ, ինչ որ ունիմ և ինչ
որ գիտեմ. թէ որ ամեն ձեռքէս
եկածն ալ ընեմ, երբէք չպիտի
կրնամ այսպիսի սրբազան պարտքի
մը արժանի հատուցում ընել:

ՈՐԴԻՍԿԱՆ ՍԵՐ

Մեր ամեն սիրած բաներէն
աւելի մեր հայրն ու մայրը սիրել
պարտաւորեալ ենք, վասն
զի անոնց մեզի բրած ծառայութեանց
հաւասարը ոչ ոք կրնայ
ընել մեզ:

Մեր կենաց ամբողջ ընթացքին
մէջ, ոչ երբէք պիտի գրտնենք
անանկ մէկը որ մեր ծնողքէն
աւելի զմեզ սիրէ:

Քանի որ մեծնամք, ընկերներ
պիտի ունենամք, և այս ընկերութեան
մէջէն պիտի ընտրենք բարեկամներ,
բայց այս մեր ընտրած կամ
գիպուածով պատահած բարեկամներն
իս որչափ որ ալ եռանդուն և
անկեղծ սէր ցուցնեն մեր վրայ,
ժամանակ կրնայ ըլլալ որ զմեզ
թողուն, խափեն կամ մեզմէ երեսնին
դարձնեն, մեր այնպիսի մէկ
նեղ ժամանակին մէջ որ իրենց
կարօտիմք. հեռաւորութիւնը
կամ ընտանեկան նոր կապերը
կամ նորէն ստացուած բարեկամական
երեւոյթները պիտի կրնան
զմեզ մոռցնել տալ

36852-66

անոնց, ասկեց պիտի իմանամք որ
բարեկամական կապերը խար-
խուղ են, և երբէք չեն կրնար
հաւասարիլ այն չքնաղ կապե-
րուն որ մեր հայրն ու մայրն
մեզի կրնծայեն, որոնք չեն եր-
բէք խաբերայ և ոչ նենգեալ,
որոնք զմեզ չեն կրնար թողուլ
կամ մոռնալ իրենց ամենաթրշ-
ուառ վիճակնուն մէջ անգամ,
իրենք ցուրտէն սառած ժամա-
նակնին, առանց ինքզինքնին հո-
գալու, զաւկնին կը խնամեն:

Մեր ուրիշ սիրած բաներուն
կորստեանը դարման գտնելը եր-
բեմն կարելի է: Նոյնպէս չենք
կրնար ըսել բարի հօր մը կամ
բարի մօր մը համար ալ: Երբ
զանոնք կորսնցնելու դժբաղ-
դու թիւնն կունենանք, անոնց
տեղը և ոչ մէկ բանով մը կըր-

նամք լեցնել, անկարելի է մեզ
գտնել այնպիսի անձ մը որ իւր
ծնողաց պէս վարուի տղուն հետ
որ իւր հայրը կամ ծնողքը կոր-
սունցուցած է:

Ուրեմն գորովանօք սիրենք
մեր ծնողքը: Որչափ որ զանոնք
սիրենք այնչափ խելացի և յար-
գելի ըլլալու յոյս կունենանք.
այս սէրը, որ Աստուած ինքն
պատուիրեր է մեզի, առաքի-
նութեան սիրոյն հետ խիստ
գիւրու թեամբ կը միանայ. ու
րովհետեւ որչափ որ մեր ծնող-
քը սիրենք, այնչափ կը ջանանք
զանոնք գոհ ընել, և կարելի չէ
անոնք ուրիշ միջոցներով գոհ
ընել, բայց միայն թէ բարի
վարքով մը:

Սիրենք մեր ծնողքը ինչպէս
որ են և ինչպէս որ Աստուած

զանոնք մեզի պարգեւերէ . սիրեանք , ոչ միայն իրենց անձը , այլ իրենց վիճակն ու աստիճանն ալ :

Թէ որ մեր ծնողքը աղքատ , աննշան ու դժբաղդ են , պէտք չէ որ ուրիշ աւելի հարուստ , պատուաւոր ու երջանիկ ընտանիքի մը մէջ ծնած ըլլալու փաղձանք . ասի ամբարիշտ և մեղապարտ զգացում մը , և Աստուծոյ դէմ հայհոյանք մի է : Բայց ընդհակառակն , եթէ կարելի է , պէտք է որ զանոնք սիրենք այնչափ , որչափ որ մեր կարողութիւնը կը տանի . որովհետեւ մեզի համար ու մեր պատճառաւը շատ ինչքերէ և զբօսանքէ զրկուեր ու մեծ նեղութիւններ կրեր են , անոր համար նստել զանոնք սիրելու

ենք որ մեր գորովն ու մեր բարի վարքը իրենց վշտացը գուցէ միակ մսիթարու թիւնմը ըլլայ :

Ուրեմն չնախանձինք այն տղոց վրայ՝ որոնց ծնողքը մեր ծնողքէն աւելի հարուստ ու երջանիկ են , բայց ուրիշ տղոց մէ աւելի մեր ծնողքը գոհ ու երջանիկ ընելու ջանանք :

ՄԻՌԹԻՒՆ

Ամառուան իրիկուն մը Միւթիլ պատանին իր տնակէն դուրս ելեր՝ լճակի մը քովը կը շրջէր , որուն ջրերը լուսնի փայլունութիւնը կը ցոլացընէին : Այս քաղցրիկ լուսնի լուսով լուսաւորուած դաշտին հանդարտութիւնը , երեկոյեան գեղեցկութիւնը , սոխակին փափուկ դայլայլելը , պատանին

սլահ մը հիյանալի խորհրդա-
ծու թեանց մէջ ձգեցին:

Յետոյ դարձեալ կանանչագեղ
բարունակներով զարդարեալ
կամարին տակը եկաւ, որն որ
իւր բնակարանին դրանը վրայ
շուք կրնէր: Հոն էր իր ծերու-
նի հայրը, որ մարդագետնին
վրայ բազմած խաղաղ կրննջէր:

Երիտասարդ պատանւոյն սիր-
տըն ելնելով կանկ կառնէ ու
իւր հայրը կը գիտէ, նայած ա-
տենը բերկրալի զգացում մը
կիմանար: Նայուածքը միշտ իւր
հօրը վրայ էր, մերթ ընդ մերթ
տերեւներուն մէջէն երկինք
կրնայէր, սիրոյ և ուրախու-
թեան արտուք աչքերէն կը
հոսէին, ու կըսէր:

«Ո՛վ դու, որ Աստուծմէ
ետքն ամենէն աւելի կը պատ-

ուեմ, ով իմ հայրս, ի՞նչպէս
քաղցրիկ կրննջես, ո՞հ արդար
մարդուն քունը ո՞րչափ խաղաղ
է: Անտարակոյս այս իրիկուն
տնէն դուրս ելած պիտի ըլլաս
աղօթքդ Աստուծոյ մատուցա-
նելու համար, և առանց քու
գիտնալուդ աչքերդ գոցուած
պիտի ըլլան»:

«Անտարակոյս, ինծի համար
ալ աղօթեցիր, ո՞հ ի՞նչպէս եր-
ջանիկ եմ: Աստուած քու ա-
ղօթքդ կը լսէ: Եթէ մեր դաշ-
տերն բերրի հունձքերով կը
ծածկուին, եթէ մեր մարդա-
գետիններն բազմաթիւ հօտեր
կը սնուցանեն, յայտնի է որ
քու առաքինութեանդ պատ-
ճառաւ Աստուած զմեզ ալ
կ'օրհնէ»:

Երբ քու ալեւոր հասակիդ

տարած խնամքէդ սիրտդ շար-
ժած ուրախութեան արտասուք
կը հեղուս, ու աչքերդ երկինք
վերուցած երկնից օրհնութիւ-
նը կը հրաւիրես իմ գլխուս վը-
րայ, ո՛հ, ի՞նչպիսի երջանկու-
թիւն մը սիրտս կը բաբախէ:

Ի՞նչպէս քունիդ մէջ կը ժրպ-
տիս. ո՛հ ապահով եմ որ այդ-
քան յաճախ ըրած բարեգոր-
ծութեանցդ մէկունն վրայ կե-
րազես . . . : Բայց քու հասա-
կիդ, ցօղին ելնելու ու գիշե-
րային զովարար հողմին փշելու
ատենը բացօդեայ ննջելդ վտան-
գաւոր կրնայ ըլլալ քեզի:

Այս խօսքերն ըսելով, ճակատը
համբուրեց, կամացուկ մը զանի
արթնցնելու համար, գրկեց ու
տուն տարաւ որպէս զի հայրը
հանգիստ ու խաղաղ քունն ննջէ:

ՈՐԴԻՍ. ԿԱՆ ԵՐԿԻՒԳ, ՀԼՈՒԹԻՒՆ
ՈՒ ՀՆՍ. ՉԱՆ ԴՈՒԹԻՒՆ

Քանի որ մեր ծնողքը կը սի-
րենք, պէտք է որ անոնց տհա-
ճութիւնն ու նեղութիւնն պատ-
ճառելէ զգուշանանք, այսինքն
պէտք է որ վախնանք անոնցմէ:

Մեր ծնողքէն վախնալը, ա-
նոնց տժգոհութիւնն տուող
բաներէ փախչիլն է, մեր գոր-
ծերը ու խօսքերը այնպէս կա-
նոնաւորելն է որ միշտ անոնց
սիրոյն արժանի կ'ըլլանք:

Բայց տղուն վախը գերիի վախ
չէ: Գերին իրեն տիրոջը պատ-
ժէն կը վախնայ, սակայն տղան
իրեն հօրը ու մօրը տժգոհու-
թեան պատճառ տալէն կերկնչի:

Այս կերպով վախնալու ենք
մեր ծնողքէն. այս երկիւղը
չէ թէ միայն սիրոյ ու գորովա-

նաց հետ կատարելայէս կը համաձայնի, այլ նաեւ անկէ անբաժանէ, քանզի նա որ սրբտանց կը սիրէ իր ծնողքը, զանոնք վշտացնելէ խորշելու է:

Թէ որ ծնողք երբեմն մեզի հետ չափէ դուրս ներողամբ տուժեամբ կը վարուին, պէտք չէ որ անոնց ներողամտութիւնը չարաչար գործածենք, և թէ մեր յանցանքը շուտով ներեն, անոնցմէ երկնչելէ պէտք չէ որ դադրինք: Որովհետեւ այս տարօրինակ ներողամտութիւնը, որ իրենց չափազանց բարեսրտութենէն առաջ կուգայ, մեզ համար նոր պատճառ մ'ըլլալու է անոնց սիրտը վըշտացնելէ փախչելու:

Ուրեմն պէտք է որ միշտ անոնց հնազանդիւնք:

Հօր ու մօր հնազանդիւր, առանց տրտնջալու, փութանակի ու սիրով անոնց կամացը համեմատ վարուիլն է:

Տղան անոնց խրատը, յորդորանքը, ազդարարութիւնը, յանդիմանութիւնը, կշտամբանքը ու պատիժն ջերմեռանդ ու հլու հնազանդութեամբ ընդունելու պարտաւորեալ է, որովհետեւ ծնողք երբէք չեն ուզեր իրենց որդւոյն չարութիւնը տեսնել ու պատժել. ուստի ինչ որ ալ ընեն յակամայից, և իրենց որդւոյն բարի գաստիարակութիւն մը տալու համար է:

Ծնողաց իրենց տղուն ցրցուցած խստութիւնը, անոր վրայ ունեցած սիրոյն ապացոյցն է, զանի բարի ճամբուն մէջ ա-

ուաջնորդելու պարտաւորեալ են. ասի իրենց իրաւունքն ու պարտքն է : Այս պարտակա նութիւնը՝ բնութիւնը, կրօնքը ու հայրենիքը տուեր է իրենց . ուրեմն արդարացի է որ տղան անխտիր անոնց կամքին հնազանդի :

Յանդիմանու թիւնները հեղու թեամբ ընդունելու է, պէտք չէ երբէք խստու թեամբ պատասխանել, չեմ ըսեր հը պարտ ու ամբարիշտ շարժում ներով, որովհետեւ յայտնի բան մ'է որ իր հօրը ու մօրը հետ ամբարտաւանու թեամբ ու լըրբու թեամբ վարուող տղան խորին անարգանաց և խիստ պատժոյ արժանի էակ մ'է :

Ուրեմն յանդիմանու թեանց՝ ուրիշ կերպով պատասխանելու

չէ, բայց եթէ վերստին անոնց շարժանանալու անկեղծ խոստումով : Հաստատաւ աջագրու թիւն դնել ու պահելու ջանալ պէտք է : Չար գործի մը վրայօք խօսք եղած ատենը բաւական չէ ըսել. «Այս բանը չպիտի գործեմ», պէտք է ալ ան բանը չգործել, և ուխտել անկից հեռանալու :

Մտղք երբեմն կստիպուին իրենց տղաքը պատժել. այս ալ անոր աղէկու թեանը համար է, անոր վրայ գորովալի սէր մ'ունենալու են նշանն է, թէ որ անոր պակասու թիւնները ուղղելու համար ամեն իրենց ձեռքէն եկած միջոցները չեն գործածեր, նշան մ'է որ պէտք եղածին պէս իրենց տղան չեն սիրեր :

Ծնողքէն պատիժ ընդունող տղան պէտքը չէ որ երբէք պատժէն փախչելու աշխատի, աս պատճառաւ իրենց ծնողացը դէմ զայրանայ կամ անոնց սիրոյն վրայ տարակուսի, այլ այն պատիժն անոնց սիրոյն մէկ նոր ապացոյցն համարելով խոնարհութեամբ ընդունելու է, մէկ մ'ալ այդ պատժոյն չարժանանալու հաստատ առաջադրութեամբ :

Տղան պէտք է որ տրտմի պատժուելուն համար, բայց ոչ թէ քաշած պատժոյն ու վշտին պատճառաւ, այլ տրտմելու է իր ծնողացը պատճառած դժգոհութեան ու նեղութեան համար, որ կզգան իրենց տղան ամեն անգամ պատժելու բռնադատուած ատեննին :

Տղայ մը ամեն ջանք ի գործ դնելու է իւր ծնողացը վիշտ չը պատճառելու մասին, որպէս զի ծնողաց հանգստութիւնը և խորհուրդը չխանգարէ : Բայց երբ դժբաղդաբար չյաջողի, և իրեն աղեկութեանը համար զինքն պատժելու տխուր պարտքը ձեռք առնեն, պէտք է որ գոհ ըլլայ ու իբր նոր բարեբարութեան մը համար անոնց շնորհակալ ըլլայ :

Տղայ մը որ իր ծնողքէն կը վախնայ և անոնց խօսքին կանսայ միշտ անոնց կը հնազանդի, այսինքն իր ծնողքին հրամանին համեմատ կը գործէ, և անոնց արգիլած բաներէն հեռու կը փախչի :

Ճշգիւ հնազանդիլը բաւական չէ, այլ պէտք է յօժարու-

Թեամբ հնազանդիլ, այսինքն
 պէտքը չէ ակամայ հնազանդիլ
 ծնողաց պատուէրներուն, այլ
 զանոնք բարի, արգարացի և ի
 մաստուն համարելով հաճու
 Թեամբ անոնց անսալ: Որովհե
 տեւ ծնողք, հրաման ու ար
 գելք մը ըրած ատեննին, յայտ
 նի բան մի է որ միշտ մեր վրայ
 ունեցած գորովայի սերէն ու
 մեր ճշմարիտ օգուտէն շար
 ժեալ կը գործեն:

Քանի որ մեր ծնողացը հնա
 զանդիլը հաճու թիւն մը պիտի
 պատճառէ մեզի, պէտք է որ
 այս հաճու թիւնը յայտնենք՝
 անոնց հրամաններն առատա
 պէս և ամենայն սիրով կատա
 րելով:

Տղայ մը որ դանդաղաբար կը
 կատարէ իրեն տրուած պատ

ուէրները, զանոնք երկու երեք
 անգամ կրկնել կուտայ, իրեն
 հրամայուած բաները գործադ
 րելու ատենը զայրոյթ կը ցու
 ցընէ, տհաճելի էակ մ'է. ա
 նոր բարի սիրտ ունենալուն
 վրայ անգամ մարդ կրնայ տա
 րակուսիլ:

Հնազանդութիւնը պէտք է
 կատարեալ ըլլայ, այսինքն, ինչ
 պէս կարեւոր բաներու՝ նոյն
 պէս ալ թե թեւ բաներու մէջ
 պէտք է անոնց հնազանդիլ:

Որովհետեւ, սուտ չխօսե
 լու համար տրուած պատուէրն
 կատարելը մեծ հնազանդու
 թիւն մի չէ, գէշ չխօսիլն ալ,
 չբամբասելն և սուտ տեղ չերդ
 նուլն ալ ծանր չեն, բայց աստ
 ուածային և մարդկային օրի
 նաց ամենուն մէկէն հնազան

դելու համար պէտք է թեթեւ
հնազանդութիւնները կատա-
րել, որպէս զի յաջորդաբար ա-
նոնք ալ սովբելու կարող և
վարժ ըլլանք :

Անհնազանդութեան թեթե-
ւը չըլլար: Անհնազանդութիւնը
ըստ ինքեան այնպիսի մեծ չարիք
մըն է երբ դիտմամբ գործուի
միշտ յանցանք է որչափ որ թե-
թեւ բանի մը համար ալ ըլլայ .
միայն այն ատեն ներելի կրնայ
սեպուիլ, երբ մոռնալով կամ
անմտադրութեամբ գործուած
ըլլայ :

Բայց մոռնալն ու անմտադ-
րութիւնը արդէն իսկ մեծ
յանցանք են, և ջանալու եմք
անկէ բոլորովին ազատ ըլլալ :

Որովհետեւ անհնազանդութիւնը
տղու մը համար շատ տը-

խուր հետեւանքներ կրնայ ու-
նենալ: Տղան բանի մը վրայ չը-
կրնար դատաստան կտրել, բա-
րին չարէն, օգտակարն վնասա-
կարէն չկրնար տարբերել, իր
գործոցը հետեւանքները չկրնար
նախատեսանել: Իր ծնողքը,
ընդհակառակն խոհեմութիւն
ու խելք ունին, գիտեն ինչ որ ի-
րեն օգտակար կամ վնասակար
կրնայ ըլլալ թէ նոյն միջոցին և
թէ ետքը: Տղուն գործոցը ամեն
բարի կամ չար հետեւանքներն
կըճանչնան: Անոնց պարտքն է
որ միշտ զինքը ուղղեն, ինքն
ալ անյապաղ և առանց մեկ
նութիւն ուզելու անոնց հրա-
մաններուն պիտի հնազանդի,
միայն այն բանին վրայ իրեն
խելք հասցնելը երբ գժուար
երեւնայ, պէտք է անոնք միայն

հարցնէ ու սովորի : Անոնք մեկ
նութիւն տալու պարտաւորու
թիւն չունին : Եւ թէ կարելի
է որ ինքն ալ այն մեկնութեանէն
բան մը չկրնայ հասկնալ :

Ամեն անգամ որ ծնողք բան
մը կը հրամայեն կամ կարգելուն
իրենց տղուն , անոր աղէկու
թեանը համարէ : Պէտք է հա
մողուի թէ արգիլուած բանը ,
միշտ գէշ է , թէ եւ ինչո՞ւ հա
մար գէշ ըլլալը չգիտնայ , ու
պէտք է որ այդ բանէն մեծ ըլլ
գուշութեամբ խորչի :

Կան տղաք , որ իրենց տրուած
հրամաններուն առանց ուղղա
կի անհնազանդ գտնուելու ,
խորամանկ միջոցներ կը հնարեն
անոնցմէ խոյս տալու համար :
Ասոր կրտսն պատուերէ կամ
արգելքէ մը փախչիլ : Աղէկ ըլլ

գուշանանք այսնուաստացուցիչ
խորամանկու թիւններէն : Ա
սոնք կրնան տղան խարդախու
թեան ու կեղծաւորութեան
վարժեցներ , որոնք ատելու թեան
արժանի մոլու թիւններէն :

Ուրեմն անկեղծաբար , կա
տարելապէս և ուրախութեամբ
հնազանդիք : Ասանկով մեր
խիղճը միշտ հանգիստ կ'ըլլայ ,
խոյս կուտանք այն անհամար
չարիքներէն , որոնք անհնազան
դութեան անհրաժեշտ գէշ հե
տեւանքներն են :

ԱՆՀՆԱԶԱՆԳ ՏՂԱՆ

Էմիլ՝ դարբնոցի մը մօտերը
բնակող որբեւայրի կնոջ մը
զաւակնէր . տանը պատուհան
ները բաւական հեռուն գրտ

նուած գետի մը վրան կընայե-
ին :

Հոն , գետին բոլոր լայնու-
թեանը վրայ ջուրն արգելող
կամուրջ մը ձգուած էր , որ գե-
տին ջրերուն մէկ մասը գէտ ՚ի
գաշտերն կը դարձնէր ուր հար-
կը պահանջելուն , սահանք դառ-
նալով առուակներու կը բաժ-
նուէին կամ ջրվէժի նման վար
կը հոսէին :

Այս ջրանցքի նման տեղին
բերանը , գետը թումբով մը
նեղցած , այս անցքէն բռնի
գուրս ժայթքող ջրակումբը
դարբնոցին հսկայ անիւը կը
դարձնէին :

Այս անիւը եօթը մէթր տը-
րամագծի վրայ երեք մէթր լայ-
նութեամբ տախարակ ասխտա-
կէ թեւեր ունէր , այսինքն ,

ջուրը տակէն առնելով գետին
հոսանքին ուժովը կը դառնար :
Ասանկով անիւը ահագին գե-
րան մը կը դարձընէր , որն որ
դարբնոցին շէնքին մէջէն անց-
նելով կը դառնար ու ահագին
մուրճ մը վեր կը վերցընէր ու
վար կը ձգէր : Այս մուրճը եր-
կու երեք հարիւր քիլոկրամ
ծանրութեամբ երկաթի կտոր
մ'էր , որ գործաւորք կատակի
համար , վայրի ծիծառն կամ
պզտի մուրճ կը կոչէին :

Յայտնի բան մընէ որ գետին
այս տեղի հոսանքը խիստ արա-
զընթաց էր ու քանի անիւին կը
մօտենար երթալով կը սաստկա-
նար :

Ստուգիւ , ջուրը անիւին ու
թումբին վրայ կարկաչահոս ու
ահագին սաստկութեամբ կը

գահավիժէր, ու փրփուրի յոր ձանքներն հեռուները կը թըռցընէր :

Էմիլի մօրը բնակած տունը այս ջրանցքին մօտ էր :

Էմիլի գլխաւոր պակասութիւնը անհնազանդութիւնն էր :

Մօրը վրայ մեծ սէր ունէր, ու անոր քովն եղած ատենը, ամենեւին դժգոհութեան առիթ չէր տար. սակայն անկէ չէր վախնար, անոր աչքին առջեւէն քիչ մը հեռանալուն՝ յանդիմանութեան արժանի գործերէ չէր զգուշանար :

Ասեւ գպրոցը չէր աշխատեր, ու տասնեւմէկ տարուան հասակին՝ ուրիշ բան չէր գիտեր, բայց եթէ քանի մը գիրքովքով բերել ու կապել :

Դասի ատենէն գուրս, ան

միտ ու անառակ տղոց հետ կը շրջէր, որոնց հետ տեսնուիլն անգամ մայրն արգիլէր էր իրեն :

Այս բարի մայրը իր տղան այս գէշ ճամբէն ետ կեցնելու համար, մեծամեծ դժուարութիւններ կրեց. ամեն օր գանիկա մինչեւ գպրոցին դուռը կը տանէր, ու դասին վերջանալուն, անձամբ կ'երթար աներու :

Հինգշաբթի օրերը մայրը կուգէր զանիկա տան մէջ պահել, բայց Էմիլ կուլար, ու կողբար, ու կրխոստանար մարդավարութեամբ վարուելու, եթէ մայրըն գուրս ելնելու թոյլ տար իրեն : Ուրեմն մայրն հրաման տուաւ որ երթայ առանձին զուարճանայ, այն պայմանաւ որ երբէք չպիտի մօտենայ ջրանց

քին, ու նաեւ չպիտի դաչի այն
պղտիկ նաւակին որ գետեզեր-
քը կապուած էր:

Էմիլ խօսք տուաւ, երկու
հինգշաբթի հետզհետէ հնա-
զանդութեամբ վարուեցաւ,
պարկեշտ ու բարեկիրթ տղոց
հետ զբօսանք բրաւ, և երբէք
գետին քովը չմօտեցաւ:

Բայց երրորդ հինգշաբթին
(նոյնօրը որ մայրը անհրաժեշտ
գործի մը համար դուրս ելեր
էր), մտածեց որ առանց իր մօ-
րը գիտնալուն կրնայ ջրին եզեր-
քը երթալով զուարճանալ:

Սակայն մայրը գործերը կար-
գի դնելէն ետքը տուն հասնե-
լուն պէս առաջին գործը, դէպ
ի գետը նայիլն եղաւ, որովհե-
տեւ տղուն անհնազանդու-
թեան միտումը գիտնալով, միշտ

ներքին անհանգստութեամբ մը
սիրտը կը տազնապէր:

Նաւակի մը մէջ տղայ մը կը
տեսնէ, որ առանձին գետին
միւս կողմն անցնելու կը ջանար:

«Որո՞նք են արդեօք, բաւ,
այն ծնողքը, որ տղու մը թոյլ
կուտան այսպիսի վտանգաւոր
զբօսանքի մը հետ ըլլալ»:

Բայց ի՞նչ եղաւ խեղճ կինը
երբ այն տղուն Էմիլը ըլլալն
ճանչցաւ, Էմիլը, որու քանի
քանի անգամ պատուիրեր էր
ջրին քով չմօտենալ. Էմիլը, որ
բոլոր կենացը մէջ երբէք չէր
թիաւարեր:

Նոյն ինքն Էմիլն էր այդ ու-
ղորմելին: Նաւակը գետեզորը
կապող շղթան քակեր, ու վտան-
գին մեծութիւնը չմտածելով,
ու կարծելով որ մակոյկը դիւ-

րաւ առաջ պիտի վարէ, ինք
զինքը ջրին հոսանքին յանձնե-
ր, առանց տեսնելու այն ան-
դունդը որ զինքը պիտի կլլէր,
առանց ականջ դնելու անիւին
շառաջմանը ու ալիքներուն կա-
տաղու թեանը որ թումբը կը
ծեծէին. ինքն բարձրաձայն կեր-
գեր:

Այս տեսնելով մայրը, դուրս
կը վազէ և աղաղակ մ'է կար-
ձրկէ:

Այս աղաղակը այնպէս սաս-
տիկ եղաւ, որ դարբնոցին մուր-
ճերուն բաղխիւնն անգամ չը
կրննալով խափանել, գործաւո-
րաց ականջն հասաւ, և իսկոյն
իրենց գործարանէն դուրս նետ-
ուեցան: Բայց ինչ օգնութիւն
կրնային մատուցանել անհնա-
զանդ տղուն: Հոսանքը արդէն

զանի արագապէս դէպ 'ի անիւը
կը մղէր:

Տղան դեռ երգելու վրայ էր,
մինչդեռ նոյն ինքն մահացու
ուժգին հարուածին կը մօտե-
նար, իսկոյն լսեց մօրն աղաղակ-
ները և գործաւորաց սարսափով
դուրս թափելնին տեսաւ որ
հազիւ կրնային արգիլուլ այդ
գժբաղդ կնոջ, դէպ 'ի որդւոյն
կողմը նետուիլն, հասկցաւ ման-
կիկը իրեն կենացը չխնայող վը-
տանդին մեծութիւնը, զարհու-
րելով նայեցաւ սարսափելի ա-
նիւին, բազուկները տարածեց
ու վերջին համբոյրը խրկեց իր
մօրը, ծնգացը վրայ ինկաւ, և
տարածեալ բազուկները երկինք
վերցնելով հայցեց արարչին օգ-
նութիւնը, բայց ամսոս որ ա-
մենայն ինչ կատարեալ էր, և

մուրճին ամենաուժգին հար-
ուածին տակ աւանդեց հոգին
առ Աստուած :

Ահա այսպէս Էմիլ անհնա-
զանդութեան զոհ ըլլալով մե-
ռաւ :

ՈՒՍՄԱՆ ՅՅԺԱՐ ԿԱՄՔ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒ ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՎԱՐՔ

Մեր ծնողացը ունեցած հնա-
զանդութեան պարտքը փութա-
ջան եռանդով աշխատելու և
ուսման զբաղելու կտախպէ ըզ-
մեզ :

Հազիւ կրթութիւն ընդու-
նելու վիճակին մէջ կրգտնը-
ւինք, մեր ծնողքը զմեզ դպրոց
կր զրկեն. այս մեր լաւութեան
համար է, որովհետեւ հիմակ
ուանատենս, պատանի մը առանց

կրթութեան՝ չկրնար գործի մը
մէջ յաջողիլ. սոսկ կրթութիւ-
նը կրնայ մեր ամեն պարտքերը
ճշգիւ կատարելու, ու մեր
բոլոր գործերը խոհեմութեամբ
վարելու կարող ընել զմեզ. կրը-
թութիւնը ձանձրութեան գէմ
ապահով հնարք մը կըլլայ, մեր
պարսպ ատենները օգտակար
ու զուարճալի կերպով անցնե-
լու միջոցը կը պատրաստէ մեզ,
և ապագային մէջ այն չար սո-
վորութիւններէն կը պահպանե-
զմեզ, որոնց մէջ տօնի օրերուն
դատարկութիւնը կրնար զմեզ
ձգել: Կրթութիւնը այսօրուան
օրս գրեթէ այնպիսի հարկաւոր
է մարդուս, ինչպէս զինքը սը-
նուցանող կերակուրը ու շնջած
օդը :

Մեզի այս բարիքը վայելել

տալու համար է, որ մեր ծնողքը զմեզ դպրոց կը զըրկեն. ուստի մենք ալ պէտք է որ ամենայն հաճութեամբ դպրոց երթանք, որովհետեւ կրթութեան օգուտը հասկնալու դեռ ընդունակ չեղող տղան գիտնալու է թէ իր պարտքը ծնողացը կամքը կատարելն է: Ասիկայ միայն բաւական է դպրոցը իրեն սիրելի ընելու միակ միջոցը:

Ի՞նչ պիտի ընէ այն տղան որ դպրոցին մէջ իր ծնողացը ուղածին համեմատ վարուիլ կուզէ: Ահաւասիկ.

«Տղան ամենէն կարճ ճամբէն դպրոց երթալու է, առանց ետ դառնալու, առանց փողոցին մէջ խաղալու: Պէտք է որ որոշեալ ժամէն քիչ մը առաջ հասնի: Ինքը և իր զգեստները

պէտք է որ կատարելապէս մաքուր ըլլան:

Գասարանը պիտի մտնէ համեստութեամբ ու հանդարտութեամբ, առանց վազելու և արտորալու, ու պիտի երթայ տեղը նստի առանց իր ընկերներուն շփոթութիւն պատճառելու:

Գասին ատենը իր ուսմանը պարտապելով ուրիշ բան չպիտի մտածէ:

Պէտք է որ մտադրութեամբ դասատուին խօսքերն լսէ, ու անկէ օգուտ քաղելու ջանայ:

Պէտք է որ իր վրայ դրուած պարտքը յօժարութեամբ կատարէ, ու իր դասերը, սիրով և եռանդով յառաջ տանի:

Չպիտի խնդայ և խօսի իր ընկերներուն հետ, ու երբեք չը

պիտի խաղով և խայտառակու-
թեամբ իր անգին և անգառնա-
լի ժամանակը մոխէ :

Ուսուցչին իրեն չնայած ա-
տենը անգամ պէտք է որ հան-
դարտ կենայ :

Երբ դասը աւարտի ամենայն
համեստութեամբ պէտք է իր
տունը դառնայ այն ճամբէն ,
ուսկից որ իրեն հրամայուած է
երթալ գալ :

Բարի աշակերտը համեստ
կ'ըլայ , բայց պարկեշտ համար-
ձակութիւն մըն ալ կ'ունենայ .
թէ որ բան մը չհասկնայ , խօ-
սելու հրաման կը խնդրէ , ու
երբ այդ հրամանը տրուի իրեն ,
կազաչէ դասատուին որ չհաս-
կըցած բանը բացատրէ իրեն :

Ոչ սնապարծ պէտք է ըլլալ
և ոչ հպարտ , որովհետեւ գիտ-

նալու է որ սնապարծութիւնը
և հպարտութիւնը ատելի մո-
լութիւններ են : Իրմէ յաջո-
ղակ չեղող աշակերտներուն վը-
րայ երբէք չծիծաղիր այն բարի
աշակերտը ու զինքը անոնցմէ
վեր չդասէր , իր յաջողակու-
թեանը վրայ չպարծենար :

Ընկերներուն նման և անոնց-
մէ ալ աւելի աղէկ ըլլալու նա-
խանձաւոր է , բայց նախանձոտ
չէ . երբ կը տեսնէ որ ընկերնե-
րը զինքը կանցնին , նախանձը
չչարժիր , բայց եռանդը կաւել-
նայ ու սիրտ կառնէ , անոնց
հաւասարելու կամ նաեւ զա-
նոնք անցնելու կաշխատի :

Բարեսէրը իր ընկերներուն
հետ աղէկ կը վարուի , համեստ
ու ներելի գործոց մէջ անոնց
հաճելի գործ մը ցուցնելու

առիթը ձեռքէն չփախցնէր :

Դասէն ետքը չխօսիր երբէք իր ընկերներուն գործած յանցանքին . ընդունած յանդիմանութեանցը ու առած պատիժներուն վրայ :

Բնաւ դասի ժամանակ չխօսիր այնպիսի փուճ բաներու վրայօք, որ իր ընկերակիցները գործած են դասարանին մէջ, և անոնց վրայօք չարախօսութիւն ընել չսիրեր . անոնց դէմ քսութիւն ընելէ չախորժիր : Ամեն տեսակ վէճերէ, կռիւներէ կը փախչի, բայց երբ տը կարը զօրաւորէ մը ընկճուած ու չարչարուած տեսնէ, անզօրը պաշտպանելու կաշխատի :

Պէտք եղած ատենը, ամենուն հետ բարեկամաբար կը խօսի, բայց մասնաւոր սէր մը սոսկ

գիտնոց հետ կը կապէ . անառակներուն ու տիամարներուն ընկերութենէն ձեռքէն եկածին չափ կը փախչի, վասն զի անմտութիւնը և անզգուշութիւնը մարդս անհնազանդութեան կրնան տանիլ, որ ամեն տեսակ մոլութեանց աղբիւրն է :

Ամենուն բարի օրինակ կուտայ, մանաւանդ իր բարեկամներուն . անոնց հետ այնպէս կը խօսի և այնպէս կը վարուի որ թէ իր և թէ անոնց ծնողացը առջեւ պատմական արժանիք կունենան :

Կը յարգէ ու կը սիրէ իր ուսուցիչը, հեղ սրտով անոր պատուէրներն ու խրատներն կընդունի, անոր խնամքներուն երախտագէտ կը լլայ :

Անոր խիստ վարմունքին հա-

մար երբէք չըտրանջար, անոր անաչառութեանը և արդարութեանը վրայ երբէք չտարակուսիր, և դասատուին համար գէշ խօսուիլը լսելուն, որդւոյ խնամքով, ու բարեկամի եռանդով գանի կը պաշտպանէ:

Այսպիսի վարմունքով, տըղան օգուտ կը քաղէ ուսուցչին դասերէն, և իր ծնողացը փառքն ու խնդութիւնը կը լլայ:

ՎԱԼԱՆԹԷՆ

Ոչ ոք կրնայ առանց օգուտ քաղելու կարգալ երիտասարդ հօվուրի մը պատմութիւնը, որ ուսման վրայ ունեցած սիրովը, խիստ իմաստուն մարդ մը եղաւ:

Այս տղան Վալանթէն Ժամբուէյ — Տիւփալ կը կոչուէր,

Շանքաներ գաւառին Արթօնի գիւղէն աղքատ գործաւորի մը որդին էր, տասներկու տարեկան հասակին դժբաղդաբար հայրը կորսնցնելու թշուառութիւնը ունեցաւ. մայրը թէպէտեւ յետին աղքատութեան մէջ էր, բայց ջանք ընելով տըղան դպրոց զրկեց, և այն առտենէն Վալանթէն ուսման ճաշակն առնել սկսաւ: Բայց այն ժամանակները գիւղին մէջի դպրոցը մինակ ձմերուան երեք ամիսը բաց էր: Վալանթէն այս երեք ամիսը մօրը քով անցընելով՝ անրնդ հատ դպրոցական ընթացքին կը հետեւէր, ու տարուան մնացորդը երկրադործի մը քով ապաստանելով, անոր խաչինքը դաշտերուն մէջ տանելով կարած էր:

Վալանթին փութաջան ու
միանգամայն զգօն աշակերտ
մ'էր, և ամառուան գեղեցիկ
ժամանակներուն մէջ անգամ
գրքերով կղբաղէր ձմերուան
սորուածը չմռնալու համար :
Տասնուչորս տարեկան հասա-
կին, աղէկ կարգալ, ու բաւա-
կանաչափ գրել գիտէր, թուա-
նրչանները կը ճանչնար. գիտէր
նաեւ քրիստոնէական վարդա-
պետութիւնը :

Նոյն միջոցներուն իր ընտանիքն
վերջին աստիճանի աղքատու-
թենէն ստիպեալ և չկարենա-
լով ապրուստնին ճարել հարկե-
ղաւ գիւղէն մեկնիլ : Իր խեղճ
մայրը ձգած ատենը շատ արտ-
սուք թափեց, ու հաստատ միտ-
քը դրաւ որ գործի մը մէջ մտնե-
լուն վաստկածին մեծագոյն մասը

անոր զօհէ, և անմիջապէս միտ-
քը դրած որոշումը փութաջան
եռանդով ու ճշտիւ կատարեց :
Դէպ 'ի Լօռէն ճամբայ ելաւ :

Չմեռ էր ժամանակը և տար-
ւոյն 1809 թուին : Ան ձմեռը
չափազանց ցուրտ եղաւ : Երէ-
տասարդ ճամբորդը քանի մը օր
քայլէէ ետքը զինքն ընկճող
ցուրտին չկրցաւ դիմադրել
դժբաղդ տղան ծագկի հիւան-
դութենէ բռնուեցաւ թշուա-
ռութեան բաժակը կատարեալ
լեցնելու համար : Անագորոյն
վիշտերը կը կրկնապատկուէր ու
ձիւներով լի հետայնպիսի երկրի
մը մէջ մոլորած էր, ուր չա-
փազանց խեղճութիւնը, բարե-
բարութեան ամեն աղբիւրները
կը ցամբեցընէր : Շնչասպառ
ձիւնին վրայ խնալու վիճակին

հասաւ, բայց իր մայրը յիշեց որուն մէկ հատիկ յոյսն էր, Աստուծոյ ողորմութիւնը խնդրեց ու քաջալերութիւն մը զգաց:

Արցածին չափ դետնին վրայ քսուելով մինչեւ ազարակ մը հասաւ: Ատրձակալը ՚ի դու թշարժելով զանի ներս առաւ ու գոմը տարաւ: Հոն, անոր ըզ դետները հանեց, մարմինը վարսակի փափուկ յարդով ու հին կտաւներով փաթթեց, ու ասանկ մինչեւ բազուկները ոչ խարներուն աղբին մէջ թաղեց, որպէս զի տղան տաքնալով հիւանդութեան դուրս տալուն դիւրութիւնը լլայ. յետոյ անոր վրայ խաչին նշանն ըրաւ ու գնաց բակով. «Աստուած գը թայ վրագ, խղճալի աղայ, նա

միայն կարող է բեզի օգնութիւն մ'ընել»:

Ալալանթէն իրօք, բոլոր յոյսը Աստուծոյ վրայ դրած էր, ու Աստուած ալ զինքը երեսէ չը ձգեց: Աղբին ջերմութիւնը ու ոչխարներուն շունջը կամաց կամաց անոր առողջանալուն օգնեցին: Այդ բարեսէր մարդը, թէպէտեւ աղքատ, օրը երկու անգամ ջուրի մէջ եփած ու բիչ մը աղով համեմեալ գարիի ալիւրէ ապուր մը կը բերէր անոր. վարձաւորին չը քաւորութիւնը ասկէ դուրս բան մը ընելու չէր ներեր:

Այսու ամենայնիւ ձմեռը օրքան զօր կը սաստկանար: Գոմը ընկուզենիներով ու կաղնիներով շրջապատեալ էր: Գիշերը տղան յաճախ կարթննար կայ

ծակի կամ թնդանօթի ճայնի նման յանկարծական և ուժգին որոտումներէ : Այդ ծառերէն մէկ քանին սառնամանեաց խրստութենէն շառաջմամբ ճայթեւ լով մինչեւ արմատներն կը ճեղքուէին :

Երբ Վալանթէն քիչ մը աղէկնալ սկսեց, ագարակը վարձողը քանի մը կտոր հաց բերաւ իրեն, որոնք սառոցէն այնպէս կարծրացեր էին, որ կացինով կտորել հարկ կըլլար :

Գիւղին աւագերէցը բարեւսիրտ վարձակալին օգնեց նոր առողջացող տղուն նպաստելու համար, ու Վալանթէն բողբոջին առողջութիւնն և ուժը դարձեալ ձեռք բերելով գործ մը բնտուելու ելաւ, երկրագործի մը քով մտաւ իբր հո-

վիւ, ու սորուածը չմոռնալու համար կրցածին չափ կը կարգար :

Ստուուածային նախախնամութիւնը յետոյ զանի Վիւնէվիլէն քիչ հեռու անտառներու մէջ առանձին տուն մը տարաւ : Այս տունը չորս բարեպաշտ մարդիկ կը բնակէին, որոնք բողբոջին աշխարհիս աղմուկէն հեռու կապրէին, պզտի կալուածի մը բերքովը, որն որ իրենք անձամբ կը մշակէին : Իրենց կովերը արածելու համար տղու մը պէտք ունէին : Վալանթէն իրենց դիմացը ելաւ, զինքը սիրով ընդունեցին, ու վաստակին մեծագոյն մասը իր մօրը խրկել խոստացան :

Այն օրէն ետքը Վալանթէն իր վիճակէն գոհ ու մօրը օգ-

տակար ըլլալուն համար երջա-
նիկ էր: Ալ երկու բան կը մը-
տածէր, նախ իրեն տէրերուն
ուներցած պարտքը կատարել, և
ասպա իր պարապ ժամանակները
ուսմամբ զբաղիլ: Աղէկ գրել
սորուելու համար, խորհեցաւ
իր խուցին պատուհանէն կտոր
մը ապակի հանել, և օրինակին
վրայ գներով՝ մէջէն տեսնուած
գրերը վրայէն գծել: Տանը մէջ
համառօտ թուաբանութիւն
մը գտաւ. ինքնիրեն առանց
գասատուի չորս գործողու-
թիւնները սորուեցաւ, և ա-
սիկա իրեն զբօսանքի ու զուար-
ճութեան նիւթ մը ըրաւ:

Իր տէրերը քանի մը աղէկ
գրքեր ունէին, Ալյանթէնին
ուսման ուներցած ճաշակը տես-
նելով անոր փոխ տուին որ կար-

գայ: Իր տէրոջը կովերուն հետ
անտառներուն մէջ քայլ մը չէր
առներ առանց քովը գիւք մը
ուներնալու: Եկեղեցւոյն երե-
ցը, ուր ինքն կիրակի օրերը
կերթար պատարագ տեսնելու՝
աշխարհագրութիւն մը փոխ
տուաւ անոր. ինքն ալ ուսման
սէրը աւելցուց և քիչ ատենի
մէջ երկրագնտիս ամեն գա-
ւառները ճանչցաւ ինչպէս որ
անտառին զանազան անկիւննե-
րը գիտէր: Իր կաղանդչէքներու
վը պզտիկ աշխարհացոյց ամ-
լաս մը գներ էր, որու վրայ
երկնից զանազան աստղերը ի-
րենց անուամբը ու մեծու-
թեամբը նշանակուած էին:
Այս աշխարհացոյցիս օգնու-
թեամբը Ալյանթէն բոլոր հա-
մաստեղութիւնները սովորիլ ու-

զեց: Խիստ բարձր կազնիի մը
գագաթը իրարու մէջ անցած
ուռիի սատերէ ու բաղեղի տե-
րեւներէ բաղկացած հիւս-
ուածք մը շինեց: Քիշերը երբ
երկինքը պարզ կ'ըլլար, այս տա-
րօրինակ բոյնին մէջ մտնելով
այլեւայլ աստղերը կը դիտէր:
Իր ուսման ունեցած սէրը յա-
ջողութիւն գտնելով օր ըստ
օրէ տաղանդն կաւելնար:

Օր մը երբ ծառի մը շուքին
տակ նստեր էր, գիբքերէ ու
աշխարհագրութեան տախտակ-
ներէ շրջապատեալ և ուսման
մէջ ընկզմած, շնչմարեց որ եր-
կու օտարական իրեն մօտենալով
զինքը զարմանքով կը դիտէին:
Անոնց մէկը խիստ երիտասարդ
պատանի մ'էր, միւսը չափա-
հաս մարդ մը. երիտասարդը

Լօռէնի թագաժառանգ արքա-
յորդին էր, որ յետոյ Գերմա-
նիոյ կայսր եղաւ Ֆրանչիսկոս
Ս. կոչուելով. միւսը անոր դաս-
տիարակը: Մանկահասակ հո-
վիւի մը ասանկ զբաղած ըլլալը
տեսնելով զարմացան. « Հոս ի՞նչ
կրնես տղայ » ըսին անոր. — « Ուս-
ման կը պարապիմ », պատասխա-
նեց Վալանթէն համեստ կեր-
պով մը: — « Ի՞նչ, այս գրքերէն
բան մը կը հասկնաս: — « Ար ջա-
նամ հասկնալ », պատասխանեց
պզտիկ հովիւը, մեծարանօք ոտ-
քի վրայ ելնելով:

Ան ատեն երիտասարդ ար-
քայորդին ու իր դաստիարակը,
աշխարհագրութեան, պատմու-
թեան ու թուաբանութեան
վրայ շատ մը հարցումներ ը-
րին իրեն, ու տուած պատաս-

խաններուն զարմացան: Իր տէրերէն անոր վրայօք տեղեկու թիւն խնդրեցին, որոնք պատասխան տուին թէ, որչափ ուսումնասէր նոյնչափ ալ համեստ ու խելացի է:

Երիտասարդ իշխանը պալատը դարձածին պէս իր հօրը պատմեց թէ անտառներուն մէջ պզտիկ հովիւ մը գտաւ, որ սոսկ իր աշխատանքովը տարօրինակ կրթութիւն մը ստացեր էր: Այս տղուն վիճակը բարւոքելու հրաման ուզեց, իսկոյն խնդիրքը կատարուեցաւ:

Վալանդէն իր բարերարին ձեռօքը Փօն — դա — Մուսօն դպրոցը գրուելով՝ ամեն ազգի ուսմանց մէջ արագընթաց յառաջագիմեց. իր գիտու-

թեամբը հռչակաւոր եղաւ: Արքայորդին որ յետոյ կայսր եղաւ զանի իրեն գրապետը կոչեց:

Ժամուէյ — Տիւ վալ հզօր ու հարուստ եղած ժամանակն ալ միշտ պարզասէր. համեստ ու կանոնաւոր վարք մ'անցուց, ինչպէս որ կապրէր անտառներու մէջ կովերը արածելու տարածատեւր, ուսմունքէն ու բարեգործութենէն զատ ուրիշ ըզբօսանք չճանչցաւ:

Իր ծնողացը տունը նորէն շինել տուաւ ու իր մօրը հանգիստ ու երջանիկ կեանք մը անցնելուն միջոցներն ապահով ցուց, ու երբ մայրը իւր կենաց ընթացքը վերջացուց, այն տունը գիւղին ընծայ ըրաւ, որ պէս զի դաստիարակը հօն բը-

նակի ու այն տեղը գիւղին
գպրոցն ըլլայ :

ԾՆՈՂԱՅ ՎՐԱՅ

ՊԷՏՔ Է ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՆԱԼ

Քաւական չէ մեր ծնողացը
մինակ կատարեալ հնազանդու-
թիւն մը ունենալ, պէտք է որ
անոնց վրայ կատարեալ վստա-
հու թիւն մ'ալ ունենանք :

Աստուած որ մեր վրայ հըս-
կելու հոգը անոնց վրայ գրեր
է, մեզի առաջնորդելու համար
պէտք եղած լուսաւորութիւնն
ալ տուեր է անոնց : Քանի որ
երիտասարդ ենք, ինքզինքնիս
անձամբ կառավարելու անկա-
րող, ուրեմն անոնց պարտքն է
զմեզ կառավարել :

Հօրմէ ու մօրմէ զատ չկայ
մէկը որ մեր աղէկու թեանը
համար մեզի պէտք եղած խը-
րատները տալու անդադար խը-
նամք տանի :

Ծնողացը վրայ վստահութիւն
չունենալը՝ տղու մը համար ա-
մենամեծ դժբաղդութիւն մընէ :

Վստահութեան պակասու-
թիւնը տղան ստախօսութեան
կը վարժեցնէ, ու ստախօսու-
թիւնը ատելի մոլութիւն մընէ,
որ զանի ուրիշ ամեն տեսակ
մոլութեանց մէջ ձգելու պատ-
ճառ կը լլայ : Որեւիցէ մարդու
սուտ բսեղ միշտ մեծ գեշու-
թիւն կը համարուի, բայց իր
հօրն ու մօր սուտ խօսիլը գը-
րեթէ սրբապղծութիւն մընէ :

Անոնց հետ կեղծ վարմունք
ունենալը և անոնցմէ ճշմար-

տուժիւնը ծածկելը, թէպէտ
եւ սուտ չխօսելու ջանք ունե-
նալով ալ ըլլայ, միշտ գէշ ու
դատապարտելի բան մընէ. ու
րովհետեւ մեր ծնողքը այնչափ
բաներ գիտեն, որ մենք չենք
գիտեր. կը տեսնեն այն վտանգ-
ները որոնց մէջ իյնալու են թա-
կայ ենք, անոնք մինակ անոնցմէ
ազատելու կերպը կրնան մեզի
սորվեցնել:

Ուրեմն պէտք չէ որ բան մը
մեր ծնողքէն պահենք: Ասով
միայն մեր անմեղուժիւնը կըր-
նանք պահել ու բարի վարուց
մէջ յարատեւել:

Թէ որ մէկը տղու մը խրատէ
ծնողքէն ծածուկ բան մը ընե-
լու, տղան պէտք է որ սոսկու-
մով մերժէ այն խրատը:

Թէ որ մէկը տղու մը այնպիսի

խօսքեր ըսէ որ իր հօրն ու մօ-
րը առջեւ չըսել ապսպրէ, տը-
ղան այդ մարդը պէտք է որ իր
կորուստը մտաբերող թշնամին
համարէ. որովհետեւ ինչո՞ւ ծը-
նողքէն գաղտուկ պահէ բան
մը, եթէ այն բանը դատապար-
տելի ու վտանգաւոր չէ:

Վերջապէս, բաւական չէ
մեր ծնողացը մեր ամեն գործ-
քերուէն ու մտածմունքներուէն
վրայ անկեղծ համարը տալ, այլ
պէտք է անոնց խրատները ա-
մենայն յարգանօք ու հլու-
թեամբ անսալ, անոնց բարի օ-
րինակներէն օգուտ քաղել, ու
մեր բոլոր կենացը մէջ մեր ե-
րիտասարդութեան ատենը տը-
ւած գասերուն հետեւիլ:

Որովհետեւ յարգանաց ու
վստահութեան ամենէն ապա-

Հով նշանը որ կրնանք տալ ա-
նոնց, սորվեցուցածներնուն
համաձայն վարուիլն է, այսին-
քըն այնպիսի կեանք մ'ունենալ
որ Աստուծոյ հաճոյ համեստ
ու բարի մարդոց յարգանացը
արժանի ըլլայ. հայր մը ու մայր
մը իրենց տղուն բարի վարքը
տեսնելով, երկրիս վրայ ար-
քայու թեան վայելքը զգալ
կ'սկսին. անոնց վրայօք տրուած
գովեստները իրենց ականջը կրգ-
մայլեցնեն, անոնց առաքինի
ընթացքը իրենց սրտին ուրա-
խու թիւն կը պատճառեն:

Մենք պիտի ըլլանք անոնց եր-
ջանկու թեան պատճառը: Քա-
լենք ուրեմն հաստատութեամբ
և արիաբար առաքինութեան
ճամբուն մէջ, յաղթենք տղա-
յական թեթեւութեան ու ե-

րիտասարդական կիրքերուն, ու
միշտ հաւատարիմ գտնուինք
սրբազան օրինաց պարտուցը:

Այսու ամենայնիւ մարդս որ-
չափ ալ հաստատ դիտաւորու-
թիւն դրած ըլլայ, դժուարին
է երիտասարդ հասակին մէջ
ամեն սխալմունքէ ազատ ըլլալ:

Ուրեմն թէ որ տղայ մը դըժ-
բաղդաբար սխալմունքի մէջ խ-
նայ, ի՞նչ պիտի ընէ:

Պէտք է անոր վրայ զղջալ, և
անոր դարման տանիլ:

Յանցանքի մը վրայ զղջալը,
այն յանցանքը գործած ըլլալուն
սաստիկ ցաւ մը զգալն է:

Անոր դարման տանելը, իմա
ցած ցաւը և զղջումը յայտնել,
ներումն ստանալ, ու կարելի
եղածին չափ, անոր հետեւանք-
ները ջնջել է:

Չղջուճը պէտք է որ անմիջա-
կան ըլլայ, խղճմտանաց ձայնին
պէտք չէ վայրկեան մը դէմ կե-
նալ. եթէ ասկից յաղթուի,
չատ պակասու թեանց ենթակայ
կրնայ ըլլալ:

Չղջուճը անկեղծ ըլլալու է.
սնոտի ու տկար ցաւ մը զգալը
չբաւէր, պէտք է որ հոգին
խորին կերպով շարժի:

Չղջուճը տեւողական ըլլալու
է. թէ որ քիչ ատենէն նուազի,
խիստ դիւրու թեամբ, նոյն կամ
ուրիշ յանցանքի մը մէջ կրնայ
գլորել:

Երբ զղջուճը անյապաղ, ան-
կեղծ ու տեւողական կըլլայ,
չուտով դարման կը տարուի:

Հպարտութիւնը երբէք ար-
գելք ըլլալու չէ յանցանքիդ
դարման տանելու: Իր պակա-

սու թիւնները համարձակ ճանչ-
նալ և անոնց վրայ համբերու-
թեամբ ապաշխարելը հոգւոյ
ազնուութենէ առաջ կուգայ:
Բայց անոնց մէջ մնալը միշտ ա-
մօթ է, շատ անգամ յիմարու-
թիւն, երբեմն ալ ոճիր է:

Չբաւեր յանցանքի մը դար-
ման տանելը, այլ պէտք է փախ-
չիլ դարձեալ անոր մէջ խնայէ:

Երանի՛ ան տղուն, որուն
յանցանքը քիչ ու զղջուճը ան-
յապաղ է. բայց աւելի երանի
անոր, որ իր առաջին տարինե-
րուն անմեղու թեամբը աշխարհ-
քիս փոթորկէն ու մոլու թիւն-
ներէն ազատ երիտասարդու-
թիւն մը կը պատրաստէ իրեն:

Երիտասարդ Ալեքսին իր մայրը կորսնցնելու դժբաղդու թիւնն ունեցեր էր: Հայրը, ուրիշ տղայ չունենալուն, այս տղան իր միակ մխիթարութիւնը ու երջանկութիւնը կը համարէր:

Ալեքսի 'ի ծննդէնէ առաքինու թեան և աշխատասիրութեան աղէկ տրամագրութիւն ունենալով, կը յաջողէր այն ամեն բաներուն մէջ որ իրեն կը սորվեցնէին: Իր պարագոյ ժամերը գծագրութեան նուիրելով այս արհեստիս մէջ խիստ յաջողակ եղած էր: Մեծ հայելի մը դիմաց կենալով, իր համանման պատկերը գծագրել յաջողեցաւ: Իր հօրը անուան տօնախմբութեան օրը զանի ըն-

ծայ ըրաւ անոր: Հայրը այս ընծային վրայ ուրախանալով, տղուն պատկերը սենեկին մէջ կախեց: Քնանալէն առաջ ուրախութեամբ իր սիրելի Ալեքսին նկարը կը դիտէր, արթընցած ատենը իր առաջին նայուածքը դէպի անոր կուղղէր:

Ալեքսին դժբաղդաբար տասնուեօթը տարուան հասակին սկսաւ իր վարքը փոխել: Իր հօրեղբօրորդիներէն մէկը, որ իրմէ չորս տարուան մեծ և արդէն իր գործոցը ու հարստութեանը ինքն տէր էր, իր գէշ խրատներովը և վտանգաւոր օրինակներովը զայն մոլորեցնել ջանաց: Զինքը համողեց թէ հայրը շատ խիստ մարդ մընէ, ու ստիպեց որ հօրը հսկողութենէն ազատի, արգելեալ զը-

Լարճու թեանց գաղտուկ հե-
տեւելու համար :

Նախ Ալեքսի դէմ կեցաւ :
Սակայն օր մը ապահով ըլլալով
որ յանցանքը ծածուկ պիտի մը-
նայ, օրինազանցութիւն մը
գործեց զորնոր թեթեւ բան
մը կը կարծէր : Բայց անհնա-
զանդութիւնը, որչափ ալ պրզ-
տիկ նիւթի մէջ ըլլայ, միշտ
ճանր յանցանք է :

Իրօք, հազիւ Ալեքսի ար-
գիլեալ զուարճութեան մը անձ-
նատուր եղաւ և այն ձախող
զուարճութեան համն առաւ,
իր կորստեանը շատ մօտեցաւ :
Անգգալի կերպով իր բարի յատ-
կութիւնները աղաւաղեցան, իր
բանականութիւնը անգամ կոր-
սընցուց, ու կարծես թէ բնաւ
չգգալով իր պարտականութիւն

ները յայտնապէս ոտքի տակ
առնել սկսաւ :

Հայրը, այս փոփոխութիւնը
տեսնելով, չափե դուրս կը վըշ-
տանար, ամեն միջոցները գոր-
ծածեց այս գժբադդ տղան այն
անդունդէն հեռացնելու, ու
րուն մէջ պիտի գահավիժէր :
Երբեմն գորովալի քաղցրու-
թիւն, երբեմն ուշիմ խստու-
թիւն մը գործածեց : Բայց ոչ
խստութիւնը, ոչ քաղցրու-
թիւնը կրցան աղէկի դարձնել
այս մորրեալ որդին :

Սակայն երբեմն Ալեքսի իր
յանցանքներուն վրայ կամչնար
ու բարի առաջադրութիւններ
կընէր : Հօրը գիրկը նետուելով
դառնապէս կուլար, ու վարքը
շտկել կը խոստանար : Բայց զըզ-
ման մէջ յարատեւելու համար

հաստատամիտ ըլլալ պէտք է .
Ալեքսին հաստատամիտ չէր :

Շուտով տեղի կուտար իր նենգաւոր բարեկամին հրապոյրներուն , ու խոստմունքը մոռնալով իր առջի մոլորութեանցը մէջ կիյնար :

Վերջապէս հայրը խստիւ զայրացած որոշեց հաստատուն մտադրութեամբ որ այս չարիքը արմատախիլ ընէ : Հասկցեր էր որ Ալեքսին անհնազանդութեան մէջ ձգողը իր եղբօրորդին էր , սաստիկ յանդիմանեց այն նենգամիտ պատանին , իր առջեւէն վռնտեց , արգիլեց անոր՝ որ բնաւ իր տունը չմտնէ , և Ալեքսին չարաչար պատիժներ սպառնալով հրամայեց որ անկէ ետեւ անոր հետ ամեն յարաբերութիւն ընդմիջէ :

Չար երիտասարդը սաստիկ բարկացած , միտքը դրաւ վրէժ առնել : Քիշերանց գալով Ալեքսին գտաւ , որ իր հօրը արգելքին հակառակ անոր մտիկ ընելու գատապարտելի տկարութիւնն ունեցաւ , ու խրատ տուաւ որ փախչելով իր հօրը խստութենէն ազատի : Այս առաջարկութեան նախ Ալեքսի սարսափով սառածի պէս մնաց , բայց իր հօրեղբօրորդւոյն խօսքերը այս զգացումը փարատեցին ու իր գաղափարներուն շփոթութիւն պատճառեցին . ինքրզինքը կորսնցնելով , ապշած , հաւանութիւն տուաւ , Աստուծոյ և իր հօրը ունեցած ամեն պարտքերը մոռնալով տունը թողուց մեկնեցաւ : Ամեն տեսակ զգուշութիւն իր հօրեղ

բօրորդին կանխիկ ըրած էր, և ոչ ոք կրցաւ անոնց հետքը նըշմարել: Մէկտեղ հեռաւոր քաղաք մը գացին, ուր զիրենք ամեն տեսակ անկարգութեանց մատնեցին:

Ահաւասիկ Ալէքսիի ըրածը, անոր ատեն մը այնպէս բարի և խելացի էր. ահա մինչեւ ուր կրնայ խնալ առաջին յանցանքի մը տեղի տուող տղան:

Այս անմիտ երիտասարդը իր չարագործութեանց պտուղը երկար ատեն չվայելեց: Մինչ իր առջի մոլեգնութիւնը փարատեցաւ, հայրը միտքը գալով, խղճմտանքը սկսաւ զինքը տանջել: Իր տանջանքը երթալով կաւենար: Ալ իրեն համար չկար զուարճութիւն և ոչ երբէք հանգիստ: Այն խնջոյքներուն

և հանդէսներուն մէջ ուր զինքը կը տանէին, գեղնած և այլայլած էր, ու թողած հօրը պատկերը իր սրտին մէջ հազարումէկ խթան կը մխէր: Երբեմն միտքը կուգար որ հայրը հեծելով արտասուք կը թափէր, երբեմն կը կարծէր որ բարկութեամբ բորբոքեալ էր, ու իր յանցաւոր տղան անիծելուն ձայնը ականջը կուգար: Այս տխուր պատկերները իր երազին մէջն անգամ անդադար կը նորոգուէին, և կը խռովէին այն կարճատեւ ու ընդմիջեալ քունը որ իր խղճմտանքին խայթը թոյլ կուտար վայելել երբեմն իրեն:

Այսպիսի կեանք մը անտանելի էր: Միտքը դրաւ իր յանցանքը ջնջելու և նորէն հօրը

հետ հաշտուելու համար ամեն միջոց գործածել: Ոչ սուտ ա մօթք և ոչ պատժոյն վախը կրուցան զինքը բռնել. խղճի խայթքը այս յանցաւոր սիրտը մաքրեր էր, և անոր տկարութիւնը ցնորիցը հետ միանգամայն ցրուելով, ընտրողութիւն ու հաստատամտութիւն մը վրան եկեր էր: Բաժնուեցաւ յաւիտեան այն սուտ բարեկամէն որ իր երիտասարդութեան մոլորելուն պատճառ եղեր էր, ու ճամբայ ելաւ դէպ ՚ի հայրենի երկիրը:

Իր հօրը տունը գիւղէն քիչ մը առաջ առանձին տեղ մը զուարճալի պարտէզներու մէջ շինուած էր: Բլուրի մը վրայ հասնելով, ուսկից այս տունը կը տեսնուէր, Ալեքսիին սիրտը կը ճըմլի ու կանկ կառնէ. իր

հեծեծանքը չկրնար զսպել, աչքերը արցունքով կը լեցունին. « Հոն է ուրեմն, կը գոչէ, ընդ միջեալ ձայնով, հոն է ուրեմն որ մանկութեանս օրերը անոր քովն անցուցեր եմ, որն որ ալ արժանի չեմ իմ հայրս գոչելու: Ո՛հ, որչափ երջանիկ էր երբ իմ միակ փափաքս զանի գոհ ընել և անոր հաճելի երեւալն էր, երբ ուսմունքն ու աշխատութիւնը կը սիրէի, երբ իմ բոլոր զուարճութիւններս անմեղ ու մաքուր էին: Այդ երջանիկ ատենը դարձեալ պիտի սկսի: Ահաւասիկ, հայր իմ, նորէն կուգամ, քու Ալեքսիդ դարձեալ քու բազկացդ մէջ կը դիմէ »:

Եւ արագընթաց բլուրէն վար կիջնար, մինչ իր յանցանքն յան

կարծ միտքը գալով զարհուրա-
նօք սառեցաւ, ոտքերը հողին
վրայ շղթայի զարնուածի պէս
մնացին, իր բոլոր անդամներէն
պաղ քրտինք մը հոսիլ սկսաւ,
“Յ՞ս հօրս առջեւ երեւամ...
այսքան բաներ ընելէ ետքը...
ո՛հ, սխալեցայ կարծելով որ ա-
նոր առջեւ ելնելու բաւական
զօրութիւն պիտի ունենամ:
Ոչ, չպիտի համարձակիմ երբէք,
խիստ յանցաւոր եմ: Ի՞նչ ե-
րեսով անոր դիմացը ներկայա-
նամ: Ի՞նչպէս յուսամ որ նո-
րէն զիս պիտի սիրէ, երբ իմ
փախչելովս անոր սրտին մէջ
դաշոյն մը մխեցի: Զիս պիտի
մերժէ, զիս պիտի անիծէ: Ես
ինքնին արժանի եղայ ասոնց:
Ինձի համար ներում չկայ: Ան-
գութ որդի մը, ու բոլոր բը-

նութեան առջեւ սոսկալի հրէշ
մըն եմ”:

Իժբաղդ Ալեքսին այս խօս-
քերս ըսելով մարգագետնին
վրայ կիյնայ և ուժգին ցաւով
մը կը տանջուի:

Բայց շուտով ներքին ձայն մը,
մէկ երկնային ձայն մը սրտին
խորերէն կիմանայ որ իրեն քա-
ջալերութիւն կուտայ: “Ո՛հ,
կը գոչէ, հայր մը Աստուծոյ
պատկերն է, իր գթութիւնը
Աստուածային գթութեան պէս
անսպառ է: Ո՛չ, որչափ որ ահ-
ուելի եղաւ իմ վարքս, գեռ
անդառնալի վճռիւ զիս դատա-
պարտած չէ. ո՛հ, հայրս զիս չա-
տեր, զիս չպիտի անիծէ: Խըղ-
ճիս տաղնապը տեսնելով պիտի
գթայ իմ վրաս: Թէ որ կը մեր-
ժէ զիս իբր իրեն որդի ընդու-

նիլ. պիտի խնդրեմ անկէ որ
զիս իր ծառաներուն և ունե-
ցած գործաւորներուն կարգը
դասէ: Աշխատելով և անձս
զրկելով յանցանքներս պիտի
քաւեմ, զզջմանս անկեղծու-
թիւնը փորձով պիտի ցուցնեմ,
մինչեւ արժանի ըլլամ որ օր մը
իւր բազուկները բանայ ու զիս
դարձեալ իր որդին գոչէ:»:

Հաստատ կերպով որոշեր էր
այսպէս ընել, բայց երեսը գեղ-
նած էր, իր բոլոր անգամներու
վը կը դողար, չէր գիտեր թէ
ինչ կերպով իր դարձը իմացնէ
և ներում խնդրէ: Աերջապէս
անանկ ատեն մը որ հայրը սու-
վորաբար պարտեցներուն մէջ
զբաղած կըլլար, գաղտուկ մը
տունը կը մտնէ, հոն ծեր ու
հաւատարիմ կին մ'էր կեցեր,

այս կինը իր մանկութեան օրե-
րուն խնամք տարեր էր իրեն, և
զինքը տեսներուն զարմանքէն
և ուրախութենէն քիչ մնաց որ
պիտի զինքն կորսնցնէր: Անոր
հետ իր հօրը խուցը մտաւ:
Ի՞նչ կը տեսնէ. իր նկարը որ
հօրը սենեակէն դուրս նետ-
ուած կը կարծէր, գեռ միշտ
միեւնոյն տեղն էր: Այս տես-
ներով սիրտ կառնէ, իր դարձը
և զզջումը հօրը իմաց տալու
համար փափուկ ու ճարպիկ
միջոց մը կը խորհի: Պատկերը
վար կիջեցնէ, ու իր մատիտնե-
րը ձեռք կառնէ:

Այս նկարը որ Ալեքսիին ա-
ռաջին տարիները կը ներկայացը-
նէր, աչացը մէջ անմեղու թեան
ուրախութիւնը կը տեսնուէր
ու շրթանցը վրայ երջանկու-

Թեան ժպիտը կը հանգչէր . կաւրէ , կուղղէ , ու գլխաւոր գիծերը արտորնօք կը փոխէ : Գէմքը որ առաջ խնդում էր , հիմայ ցաւ և պատկառանք կը յայտնէ , ու զղջումը արտասուալից աչքերուն մէջ կը նկարուի : Նմանութիւնը նոյնն է , միշտ Ալեքսին է , բայց վշտազին ու ներում խնդրող Ալեքսին :

Սանդուխին վրայ իր հօրը քայլերուն ձայնը կը լսէ , շուտով մը պատկերը իր տեղը կը դնէ ու քովի խուցը կը պահաւրտի :

Հայրը խուցը գալով , իր առջի նայուածքը , սովորութեանը համեմատ դէպ ՚ի որդւոյն նկարը կուղղէ , և սիրուն պատկերին փոփոխութիւնը նշմարելով ,

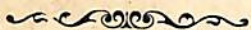
յանկարծ աղաղակ մը կարճրկէ , բայց ասի անէծքի ու բարկուածեան աղաղակ մը չէր , այլ ուրախութեան և երջանկութեան ձայն . « Իմ որդիս , իմ Ալեքսիս , կը զղջայ , գարձեալ ինծի կուգայ : Եկ՛ուր , ո՛հ եկ՛ուր , հայրըդ գբեզ կը կանչէ , քեզի կը ներէ » :

Ալեքսի խուցէն գուրս կը նետուի և իր հօրը ոտքը կիսնայ , բայց անիկա զինքը գետնէն կը վերցընէ ու բազկացը մէջ կը սեղմէ : Հաշտութիւնը գորովալի գգուանքներով կը կնքուի :

Այս օրուրնէ Ալեքսի անըստ գիւտ վարք մը անցուց , ու միւս երիտասարդ պատանեաց օրինակ ըլլալու արժանացաւ :

Ուրեմն խնդակից կը լլանք

մենք ալ անոնց, որ այս տղուն պէս, զղջարով դարձեալ դէպ ՚ի առաքինու թեան ճամբան մտեր են. բայց աւելի եւս ուրախա կից կը լլանք անոնց՝ որք ամենեւին առաքինու թեան ճամբէն չհեռանալու բարեբաղդու թիւնն ունեցեր են:

ԾՆՈՂԱՅ ՊԵՏՔ ԵՂԱԾ ՊԱՏԻՒՆ
ՈՒ ՅԱՐԳԱՆՔԸ

Չէ թէ միայն մեր տղայու թեան և երիտասարդու թեան մէջ մեր ծնողքը պատուելու և մեծարելու պարտաւորեալ ենք, այլ մեր բոլոր կենացը մէջ. ու նաեւ որքան տարիքնիս առնենք, այնչափ մեզի համար սրբազան կը սեպուի այս պարտքը, որովհետեւ մեր օրինակը աւելի ազդեցու թիւն ունի, մասնաւորա-

պէս երիտասարդներուն վրայ:

Չկայ երբէք բարձրապատիւ պաշտօն մը, որչափ ալ փառաւոր ըլլայ, որ կարողանայ զմեզ այս պարտքէն ազատ համարել:

Քանի որ մեր ծնողացը քովը կը բնակինք, այս յարգանքը պէտք է որ յայտնենք անոնց հաճոյ ըլլալու անընդհատ զգուշու թեամբ մը, եռանդեամբ ու սիրով, տեսու թիւն ընելով, ու շարունակեալ խնամքներով: Թէ որ անոնցմէ հեռու ենք, պէտք է անոնց ստեպ նամակ գրել, անոնց որպիսու թիւնը իմանալ, մեզի վերաբերեալ բաները անոնց հաղորդել, կարեւոր գործ մը չընել առանց անոնց խորհուրդ հարցնելու, ու կարելի եղածին չափ յաճախ զանոնք տեսնելու երթալ:

Մեր մինակ զանոնք պատուել
լը բաւական չէ. պէտք է որ
մեր կինը, մեր տղաքը ու մեր
ծառայները ստիպենք անոնց
պէտք եղած մեծարանքն յայտ
ներու, պէտք է որ մեր պզտիկ
տղաքը վարժեցընել, որ մեզի
չափ պատուեն զանոնք:

Թէ որ մեր ծնողքէն աւելի
ուսմունք ու գիտութիւն սոր
ված ըլլանք, հարկ չէ որ ասոր
համար հպարտանալով, զմեզ
անոնցմէ գերազանց համարենք.
որովհետեւ աւելի աղէկ է խոր
տգիտութեան մէջ կենալ, քան
թէ ուսման պարապիլ, թէ որ
այս ուսմունքը մեր սիրտը ա
պականելով, զմեզ ապերախտ և
անգութ որդի պիտի ընէ:

Երբեմն երիտասարդ մը, իր
խելքովը, իր քաջասրտութեամբ

բը կամ նախախնամութեան մէկ
մասնաւոր շնորհիւր՝ իր առա
ջին աստիճանէն շատ վեր կել
լէ: Հարուստ, հզօր ու նշանա
ւոր մարդ մը կրկայ: Ան ատեն
իր անպատմելի երջանկութիւնը
իրեն վայելած բարիքերուն
հայրն ու մայրը մասնակից ընե
լը պէտք է որ ըլլայ: Ասիկա
պարտք մընէ, բայց այս պարտ
քին կատարումը այնպէս քաղցր
է, որ կրնայ միանգամայն հա
ճոյք մը կոչուիլ: Եւ աշխար
հիս հաճոյիցը մէջ ասկէ աւելի
բերկրալի, պատուաւոր ու մա
քուրը չկայ:

Տեսնուեր են, կրտեն, եր
բեմն այնպիսի տմարդի տղաք
որ իմաստուն կամ հարուստ
չըլլալով, կամչնան եղեր իրենց
ծնողացը աղքատութենէն ու

կոպիտ զգեստներէն : Չեմ կար
ծեր որ անանկ հրէշներ գտնը
ւին աշխարհիս վրայ՝ ու թէ որ
կը գտնուին ալ՝ խիստ սակա
ւաթիւ են, ու համեստ մար
դոց անարգանաց ու սոսկման
առարկայ մը եղած են :

Վերջապէս՝ այն մեծարանքը
որ մեր հօրն ու մօրը պարտա
ւորեալ ենք, անոնց կենացը
հետ չպիտի դադրի : Պէտք է
որ անոնց յիշատակը մեծ խը
նամքով պահենք ու անոնց ան
ուան պատիւ բերենք :

ԳԵՐՉԱԿՆ ՈՒ ՍԵՂԱՆԱԻՈՐԸ

Պօսի գիւղերէն մէկուն մէջ
չատ աղքատ, բայց բարի և իր
վիճակէն խիստ գոհ, ծեր դեր
ձակ մը կը բնակէր. անոր հետ էր

նաեւ իր կինը, որ անոր աղքա
տութեանը ուրախութեամբ
մասնակից ըլլալով, անոր կեան
քը աւելի քաղցրացնելու կը
ջանար. երկուքն ալ հասակնին
առեր էին, բայց կատարեալ
առողջութիւն մը կը վայելէին
և խիստ լաւ կաշխատէին :

Իրենց Յրանչիսկոս անուն
մէկ հատիկ որդին, որուն ի
րենց վիճակէն շատ վեր դաս
տիարակութիւն մը տուեր է
ին, երկար ժամանակէ ՚ի վեր
իրենց քովէն հեռացած էր,
չնդկաստան երթալու, և ըս
տակ շահելու համար : Քսան
տարիէն աւելի էր որ զանի չէ
ին տեսեր, յաճախ անոր վը
րայօք կը խօսէին, ամեն օր
կաղաչէին Աստուծոյ որ զանի
երբէք երեսէ չը ձգէ, ու ա

մեն կիրակի գիւղին քահա-
նային միջոցաւը, որ զերենք կը
յարգէր ու կը սիրէր, զինքը
հրապարակական աղօթից յանձ-
նելէ չէին դադրեր:

Տղան ալ իր կողմէն ճնողքը
չէր մոռնար: Շատ պատահար-
ներու հանդիպեր էր, և այն
պատճառաւ չէր կրցեր իր վը-
րայօք անոնց լուր տալ, որով-
հետեւ այնպիսի երկիր մը գա-
ցեր էր որ Քաղզիոյ հետ եր-
բէք յարաբերութիւն մը չու-
նէր: Սեղանաւոր եղաւ, իր
համեստ վարքովը մեծ հարըւ-
տութիւն գիզեց, ու Քաղիա
եկաւ Փարիզու մէջ իր ար-
ուեստը գործածելու համար:

Երբ սուէն մը ընտրեց և ա-
մեն իր գործերը կարգի դրաւ,
որոշեց որ իր ճնողացը գրտ-

նուած վիճակին վրայ անձամբ
տեղեկանայ:

Ծառաներուն հրամայելով որ
իրեն չսպասեն, ձին հեծաւ ա-
ռանց մէկը իր հետն առնելու,
իր ճնողեան երկիրը գնաց:

Իրիկուան ժամը տասն էր,
ու ծերունի գերձակը և կինը
կը ննջէին, մինչ յանկարծ ար-
թընցան սեղանաւորին իրենց
փոքրիկ տանը դուռը փախե-
լուն աղմուկէն: Ո՞վ է հարցու-
ցին: « Բացէ՛ք, բացէ՛ք, ըսաւ,
ձեր Քրանչիսկոս որդին է »:

— Ուրիշին դուռը զարկէք պա-
տասխանեց ծերունին, ճամբա-
նիդ շարունակեցէք, գողե՛ր,
հոս ձեզի համար բան չկայ.
Քրանչիսկոս հիմայ Հնդկաստան
կը գտնուի, թէ որ Աստուած
անոր կեանքը պահած է:

— Չեր զաւակը ալ Հնդկաստան չէ, կրկնեց սեղանաւորը, եկած է, ինքն է որ ձեզի հետ կը խօսի, ձեր տանը դուռը մի մերժէք իրեն :

— Ելէնք, Յակոբ, ըսաւ այն ատեն կինը, կարծեմ թէ իրօք Տրանչիսկոսն է, որովհետեւ ձայնէն կը ճանչնամ զինքը :

Իսկոյն երկուքն ալ ելան և արտորնօք հագուեցան : Հայրը ճրագ վառեց ու մայրը գնաց դուռը բացաւ : Տրանչիսկոսին երեսը նայելուն պէս՝ իսկոյն ճանչցաւ, վիզը պլուեցաւ ու բազկացը մէջ սեղմեց զանի : Յակոբ, նոյն զգացմամբ շարժեալ, եկաւ իր տղան գրկեց . և այս երեք անձինք, այնչափ երկար ատեն մեկզմեկէ հեռու կենալէն ետև մէկտեղ ժողու-

ուած ըլլալուն ուրախացած, իրարու գորովանաց ու սիրոյ ցոյցեր տալու խնդու թենէն չէին կրնար կշտանալ :

Այսպիսի եռանդուն ու քաղցր տեսութենէ մը ետքը, սեղանաւորը ձիուն երասանակը քակեց և ախոռին մէջ դրաւ, ուր տանը սնուցիչ կովը կար : Յետոյ իր ճամբորդութեանը և իր կենացը զանազան արկածները ծնողացը պատմեց :

Այս պատմութիւնը երկար տևեց և կարելի էր որ անտարբեր մարդիկը ձանձրացնէր, բայց, տղայ մը երբ իրեն վերաբերեալ դէպքերը կը պատմէ, հօր մը ու մօր մը մտադրութիւնը չկրնար յոգնեցնել անոնց համար չկայ դէպ մը որ նշանակութիւն չունենայ . անձկա-

նօք զանի մտիկ կրնեն, և անոր պատմած ամենափոքր բաները անոնց ցաւ կամ ուրախուլութիւն կը պատճառէին :

Երբ պատմուլութիւնը վերջացուց, ըսաւ իրենց որ իր հարստութեան մէկ մասը իրենց կը նուիրէ, ու իր հօրը աղաչեց որ ալ աշխատելէ դադրի: «Ոչ, որդեակ իմ, ըսաւ Յակոբ, կը սիրեմ իմ արուեստս, ու չեմ ուզեր անիկա ձգել»,:

— «Ինչո՞ւ, կրկնեց սեղանաւորը, չհասա՞ւ արդեօք ձեր հանգչելու ժամանակը —: Չեմ ըսեր որ ինձի հետ գալով Փարիզ բնակիք, լաւ գիտեմ որ այն մեծ քաղքին մէջ բնակելէ չէք ախորժիր: Չեմ ուզեր ձեր հանդարտ կեանքը խռովել, գոնէ այս դժուարին աշխատու-

թենէն անձերնիդ խնայեցէք ու քանի որ կրնաք, հոս հանգիստ ապրեցէք »:

Մայրն ալ տղուն զգացմանցը պաշտպան կեցաւ, — Յակոբ հաւանութիւն տալով, ըսաւ. «խիստ բարի, Յրանչիսկոս, քեզի հաճոյ ըլլալու համար ալ բոլոր գիւղին բնակչացը համար չպիտի աշխատիմ, սոսկ իմ ու գիւղին քահանային հին զգեստները պիտի կարկտեմ»:

Այս դաշինքը գնելէն ետքը սեղանաւորը երկու թարմ հաւկիթ կերաւ, որ իրեն համար եփեր էին, պառկեցաւ ու քունացաւ այնպիսի հաճութեամբ մը որ մինակ սքանչելի բնութեան տէր եղող տղաք կրնան երեւակայել:

Յրանչիսկոս իր ծնողացը հետ

երեք օր անցուց, յետոյ անոնց ստակի մեծ գումարմը թողուց ու Փարիզ դարձաւ:

Բայց տասն և հինգ օր ետքը շատ զարմացաւ երբ տեսաւ որ հայրը յանկարծ իր տունը կը մտնէ, « Ի՞նչ է պատճառը, հայր իմ, որ զձեզ հոս կը տեսնեմ, հարցուց անոր, »:

— Տղաս, պատասխանեց ծերունին, ստակդ դարձեալ քեզի կը բերեմ, ա՛ն անիկայ, ես իմ արուեստովս ապրիլ կուզեմ: Այն օրէն ՚ի վեր որ չեմ աշխատիր ձանձրութենէ կը մեռնիմ:

— Շատ աղէկ, հայր իմ, կըրկնեց Ֆրանչիսկոս. ձեր գիւղը դարձէք, ձեր արուեստը շարունակեցէք, բայց միայն չձանձրանալու նպատակաւ: Քսակնիդ տարէք, և իմինս մի՛ խնայէք:

— Ի՞նչ կուզես որ ընեմք ու ստակովդ, ըսաւ Յակոբ:

— Աղքատներուն օգնեցէք պատասխանեց սեղանաւորը, գործածեցէք ինչպէս որ ձեր քահանան յարմար կը դատէ:

Բարի ծերունին այս պատասխանին վրայ ուրախացած, իր գիւղը դարձաւ: Ինքն ու կինը աշխատութիւնը շարունակեցին բայց առանց շատ հոգնելու: Վեց ամիսը անգամ մը Ֆրանչիսկոս զիրենք տեսնելու կուգար. և երբէք տեսնուած չէ անկէ աւելի երջանիկ տղայ մը, և ոչ ալ անոնցմէ աւելի երջանիկ ծնողք մը:

ՄԵԾԱՐԱՆՔ, ԽՆԱՄՔ ՈՒ ՊԱՏԻՒ
ԾՆՈՂԱՅ

Բաւական չէ մեր ծնողքը սիրելը, անոնց երջանկութեանը

պէտք եղած ամեն բանը հո-
գալով մեր սէրը անոնց փորձով
ցուցնելու ենք:

Պէտք է անոնց հետ ժիր,
քաղցր վարմունք մը ունենանք,
առանց ասոր ոչ մէկք երջանիկ
կրնանք ըլլալ և ոչ ալ զանոնք
երջանիկ ընել:

Այս առաքինութիւնը ձեռք
բերելը երբեմն քիչ մը դժուա-
րին է. նախ մեր անձը յաղթե-
լու դժուարութիւնն ունինք,
մեր սիրելիներուն տհաճելի ե-
ղող բաները՝ երբեք չը գործելը
ու չըսելը մեզի խիստ կերեւայ-
բայց, երբ այս սովորութիւնն
մէկ մը ստանանք, ալ մեզի հա-
մար դժուարութիւն չկայ, ու
մեր վարմունքէն պատուական
օգուաներ քաղել կսկսինք:

Միշտ գէշ բան է բարկանալը,

ու տաղտուկ բնաւորութիւն
ցուցնելը, բայց հօրը ու մօրը
հետ այսպիսի վարմունք ունե-
ցողը չէ թէ մինակ այլանդակ
ու յիմար մարդ մընէ, այլ նաև
չատ մեծ յանցաւոր:

Պարապ խօսք մըն է որ կը-
սեն թէ՛ երբեմն թէ որ մարդ
իր պարտքերը մոռնայ, պատ-
ճառը բնութեան աշխուժու-
թիւնն է և սրտին մէջ չարու-
թիւն չկայ: Ասանկ զանցառու-
թիւնները բնաւ չեն կրնար
արդարանալ:

Կամարարութիւնը, քաղցրու-
թիւնը, մարդասիրութիւնը,
սիրուն յատկութիւններ են,
որ մարդկային ընկերութեան
գեղեցիկ կերպարան մը կու-
տան: Այս հանգամանքները
մեր օտարականներու հետ ու-

նեցած յարաբերու թեանց մէջ,
ապահով միջոց մըն են անոնց
համակրութիւնը ստանալու
համար. իսկ ընտանեաց մէջ
պարտք կը սեպուին: Պարտք
են մանաւանդ հօր ու մօր նը-
կատմամբ, որոնք իրենց ըրած
բարիքներովը չափէ դուրս ի-
րաւունք ունին, չէ թէ միայն
յարգանացը, այլ նաեւ իրենց
տղոցը խանդաղատ մեծարանա-
ցը:

Ուրեմն միշտ անոնց հետ
համբերող, կամարար ու ժը-
րաջան ըլլամք, միշտ քաղցր
կերպով պատասխանենք անոնց
հարցմանցը. Բաց 'ի ասկէ ա-
նոնց վրայէն անպակաս ընենք
այն անթիւ խնամքն ու մեծա-
րանքը որ ճշմարիտ ու գորո-
վալի սիրոյ մը նշաններն են:

Իրենց հասակը արդէն տրրտ-
մութեան ենթակայ է, երբէք
անոնց նեղանալու պատճառ
չըլլանք, այլ ընդհակառակն ա-
մեն օր զանոնք զուարճացնելու
նոր միջոցներ հնարենք:

Թէ որ մեր խնամքն ու մեծա-
րանքը անընդհատ կը շարունա-
կենք, մեր տեսքն անգամ անոնց
քաջալերութիւն և ուրախու-
թիւն պատճառելու բաւական
է: Անոնց շրթանցը վրայ մեր
ծագել տուած ամեն մէկ ժը-
պիտը, անոնց սրտին մէջ բոր-
բոքած երջանկութեան ամեն
մէկ նշոյլը, անոնց կենացը օ-
րերուն երկարելուն պատճառ
ըլլալով՝ նորանոր օրհնութեան-
ցը արժանի կըլլանք:

Ասանկով մեր բարի վարքին
փոխարէն կրկին վարձք պիտի

ընդունինք, մին մեր ծնողացը
երջանկութիւնը. միւսը իրենց
օրհնութեամբը մեր վայլած
յաջողութիւնը, որովհետեւ
հօր ու մօր օրհնենքը միշտ
Աստուած կը լսէ:

ՅՈՎՀԱՆՆԱ ԲԱՌԵԼ

1836

Յովհաննա բառէլը՝ Էնտո-է-
լուառ նահանգին մէջ Մօնթ-
րէզօրի մօտ՝ Գուլանժ գիւղը
ծնաւ: Իր հայրը որմնագործ
էր, շատ բարի, աշխատասէր
և իր ընտանիքը աղէկ կրթող
մարդ մը սեպուած էր: Գու-
լանժի մէջ տնակ մը և փոքրիկ
արտ մը ունէր:

Իր Յովհաննա աղջիկը, հոն
մօտերը բնակող ընտանիքի մը

մէջ սպասաւորութիւն ընելով՝
աղէկ վարձք կառնէր:

Իմացաւ որ իր յիսունու-
հինգ տարեկան մայրը հիւան-
դացեր էր ու հազիւ գաւա-
զանի մը վրայ կրթնելով կրնար
քալել: Ունեցած շահաւոր վի-
ճակէն հրաժարեցաւ, ու մօ-
րը քով եկաւ, ալ զանի չճգե-
լու մտօք: «Քեզի հետ կենալ
կուզեմ, ըսաւ անոր, քանի որ
ծառայութիւն կրնեմ, աւելի
աղէկ չե՞ արդեօք որ իմ մօրս
ծառայեմ քան թէ օտարնե-
րու »:

Բայց քիչ ատենէն հայրն ալ
հիւանդացաւ, այնպիսի դը-
ժընդակ ցաւէ մը բռնուեցաւ,
որ գրեթէ կոյր եղաւ: Յով-
հաննա իր մօրը պէս հայրն ալ
խնամեց, իր խնայողութիւն

ները զոհեւէն ետքը, փոքրիկ արտն ալ ծախուեցաւ: Բարեգործ անձինք այս գերազանց օրիորդին օգնութեան հասան, որուն անձնուիրութեանը բոլոր աշխարհք կը զարմանար:

Տասը տարիէն հայրը մեռաւ, և Յովհաննա դառնապէս լացաւ անոր մահուանը վրայ:

Մէկը ըսաւ իրեն. « Հայրդ ալ ազատեցաւ, դու ալ ազատեցար: Խեղճը այնչափ կը տանջուէր, հիմայ քու նեղութիւնդ ալ պակսեցաւ »:

« Ինձի այսպէս խօսողները, ըսաւ Յովհաննա, կը կարծեն թէ զիս կը մխիթարեն, բայց ինձի աւելի ցաւ կը պատճառեն, չեն գիտեր թէ ի՞նչպէս կը սիրէի իմ խեղճ հայրս . . . վերջապէս, Աստուած իր վարձքը տուաւ, ես ալ իմ վարձքս պիտի առնեմ »:

Յովհաննա մինակ մնաց իր հօրը հետ. կը մանէր, կանանչեղէն կը ժողուէր, ու իր ժամանակին մեծագոյն մասը խեղճ հիւանդ մայրը խնամելու կը զոհէր:

Մայրը որ մինչեւ այն ատեն փայտեայ գաւազանի մը օգնականութեամբը դժուարաւ կը քալէր, բոլորովին կոյր եղաւ, և անդամալուծութենէն՝ և ոչ իսկ կրնար շարժիլ. պէտք էր զայն վերցնել, պառկեցնել ու նստեցնել: Յովհաննա, քսան տարիէն աւելի՝ առանց արթըննալու գիշեր մը չանցուց: Մօրը վրայ տարած խնամքին մանրամասն պատմութիւնը անհաւատալի կերեւայ:

Այս կինը շատ բարեպաշտ էր. իր թիկնաթոռին մէջ նրա տած ամեն օր կաղօթէր: Վերափոխման տօնին առջի իրիկունը ըսաւ իր աղջկանը, «վաղը Աստուածամօր՝ Օգոստոսի տօնախմբութիւնն է, եկեղեցի երթալ կը փափաքիմ»:

Անձնանուէր տղաք անգամ ասանկ հիւանդ կին մը եկեղեցի տանելու համար լաւագոյն վիճակի մը մէջ, թէեւ տանելու պէտք եղած միջոցներն ունենան, նաեւ մեծամեծ դժուարութիւններ կը յարուցանեն: Բայց Յովհաննա շուտով մը պատասխանեց, «եկեղեցի՞ երթալ կուզես. շատ աղէկ, սիրելի մայր, երթանք, այժմ ես գրեզ կը տանիմ, հոգ մընէր»:— Ու անոր ձեռքը բռնելով պա-

գաւ, որովհետեւ միշտ անոր հետ քաղցր գրգուանքով և գոյովալի խնամօք կը խօսէր:

Հետեւեալ օրը, Յովհաննա իր ձախ ձեռքը մեծ թիկնաթոռի մը թեւին մէջ կանցրնէ, մայրը ոտք կը հանէ և աջ ձեռքովը կը բռնէ: Այս կերպով ծեր մայրը օգնութիւն գտնելով, հազիւ երկու քայլ կառնէ... կենալ կստիպուին: Յովհաննա քանի մը վայրկեան զանի թիկնաթոռին վրայ կը նստեցընէր, ետքը վերցընելով նորէն քալել կսկսէին:

Հազիւ հինգ վայրկեան հեռաւորութիւն ունեցող ճամբայ մը, մեծամեծ դժուարութեամբ երեք քառորդէն աւելի կը տեւէր:

Ետ դառնալնուն, որ նոյն

կերպով կ'ըլար, Յովհաննա բու-
լորովին ուրախ էր ու կը հար-
ցընէր, « Ի՞նչպէս, սիրելի մայր,
աղէկ աղօթք ըրի՞ր Աստուծոյ,
գո՞հ ես, յոգնութիւն չե՞ս ի-
մանար, այնպէս չե՞ »:

Վերջը այս աշխատարի ճամ-
բորդութիւնը՝ բարի կնկան ա-
մեն փափաքած անգամուն նու-
րոգուեցաւ:

Յովհաննա իրեն կը պահէր
այն սեւ հացը որ բարեգործու-
թեան դիւանը կուտար, ու իր
մօրը համար ճերմակ հաց կը
գընէր: Չեռբէն եկածին չափ
յաճախ անոր կարագ, պանիր
ու կաթ կը գտնէր: Իսկ ինքը
միայն գետնախնձոր կուտէր:

Օր մը մէկը անոր կարկանդակ
մը խրկէր էր, ուսկից բնաւ
կերուած չէր: Երկար ատեն

ետքը տեսան որ դեռ կարկան-
դակը չէր լմնցեր:

« Կարկանդակդ դեռ չե՞ս լը-
մնցուցեր »:

— Ո՛հ, մօրս համար կը պա-
հեմ, կերակուրին ատենը պըզ-
տիկ կտոր մը կուտամ, որ ու-
րախութեամբ կուտէ:

— Դու չե՞ս ուտեր »:

— Մեղքը չե՞ որ ուտեմ,
խեղճ կնկան բաժինը կը պակսի,
ասիկա անոր մէկ պղտիկ զուար-
ճութիւնն է... Ոչ կը տեսնէ,
ոչ կը լսէ և միշտ վեշտ կը կրէ
... ինչ որ ընեմ իրեն սիրոյն հա-
մար դեռ շատ քիչ է »:

Քանզի խեղճ կինը բոլորովին
խուլ եղաւ:

Յովհաննա բարելի մայրը, իր
հիւանդութեանցը մէջ, անանկ
աղէկ թիկնաթուի մը մէջ նըս-

տեր էր, և անանկ մաքուր հազուեր ու գորովանօք խնամուեր էր որ մարդ տեսնելով կախորժի:

Երբեմն ցաւերուն սաստիու թիւնը իր բնութիւնը կը խըւտացնէին, ու երթալով իր քովը մօտենալը դժուարին կըլար: Բայց Յովհաննային քաղցրաբարոյ ու կամարար վարմուէքը միշտ նոյնն էր: Անոր այցելութեան եկողներուն կըսէր:

«Ո՛հ, եթէ զանի առջի ատենները ճանչնայիք, ազնուաբարոյ կին մընէր, նեղութեան ժամանակներուն իր ընտանիքը սնուցանելու համար չափէ դուրս կաշխատէր, ո՛հ, որչափ բարի ու քաղցր էր: Այդչափ ատենէ ի վեր հիւանդ է, թէ որ քիչ մ'ալ նեղութիւն կուտայ, իր յանցանքը չէ, ցաւերն

ասանկ ընել կուտան: Ո՛հ, Աստուծոյ քով գեղեցիկ վարձք պիտի ունենայ»:

Մեծ պիտի ըլլայ նաեւ, Աստուծոյ առջեւ այս գերազանց օրիորդին վարձքը, որ բոլորաշխարհքին օրինակ ըլլալու արժանի հանդիսացեր է:

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Մեծարանաց լաւագոյն ցոյցերէն մէկը որ կրնամք տալ մեր ծնողացը, մեր եղբայրները ու քոյրերը գորովանօք սիրել և անոնց հետ միշտ կատարեալ խաղաղութեամբ ապրիլն է:

Հօր ու մօր համար՝ իրենց տղոցը եղբայրական միութեան տեսարանէն զատ՝ չկայ բան մը որ աւելի հաճելի երեւնայ:

Ամենէն զօրաւորը պէտք չէ որ իր առաւելութիւնը չարաւ չար գործածէ, ընդհակառակն պէտք է որ ամենէն տկարի հետ կամարարութեամբ ու քաղցրութեամբ վարուի: Տկարն ալ իր կողմանէ պէտք չէ որ իրեն ցուցուած համբերութիւնը չարի գործածէ, այլ պէտք է որ իր եղբայրները բարկացնելէ ազէկ զգուշանայ:

Եղբայրներու մէջ մեկզմէկ նախատել ու ծեծել պէտք չէ որ ըլլայ: Ի՞նչպէս օտարականներու հետ աղէկ պիտի վարուինք, թէ որ նոյն խոկ մերընտանիքին անդամներուն հետ չենք կրնար միաբանիլ:

Նաև պարտք մըն է մեր եղբայրներուն բարի օրինակ տալ, մեր վարքովը ու խրատներովը

միշտ զանոնք յորդորել, որ մեր ծնողացը հետ հաճելի կերպով վարուին:

Այս նկատմամբ, հասակաւ մեծ եղողները՝ գլխաւոր պարտք մը ունին կատարելու, քանզի միւսներէն աւելի մտախոհ են, և իրենց օրինակը կրնայ միւսներէն աւելի ազդեցութիւն մը ունենալ, անոր համար աւելի խիստ պարտականութիւն մը ունին իրենց եղբայրներուն հեղութեան ու բարի վարուցանըստգիւտ օրինակներ ըլլալու:

Անդրանիկ եղբայրը պարտաւորուած է նաեւ իւր պզտիկ եղբայրները ու քոյրերը ինամել, խրատել ու բարեկամաբար յանդիմանել երբոր յանցանք մը գործեն, և անոնց կրթութեան պաշտօնին մէջ իր անձը

կերպով մը հօր ու մօր օգնա-
կան ու փոխանորդ ճանչնալ:
Ասիկայ մեծ պատիւ, ու միան-
գամայն սրբազան պարտակա-
նութիւն մըն է:

Պատանիք իրենց քոյրերուն
ամեն տեսակ պատիւ ու խնամք
ունենալու են: Անոնք աւելի
տկար ու փափուկ ըլլալով ա-
ւելի զգուշութեանց կարօտ են:
Պէտք է նեղութեան մէջ զա-
նոնք մխիթարել և աշխատանաց
մէջ օգնել: Բնաւ պէտք չէ ա-
նոնց հետ սաստիկ ու խստու-
թեամբ խօսիլ, և անոց առջեւ
անհաճոյ բանի մը վրայօք խօսք
ընել: Պէտք է իրենց համես-
տութիւնը յարգել, և իրենց
գիւրազգաց բնութենէն ալ
նածիլ:

Եղբայրներն ու քոյրերը միշտ

իրարու ամեն տեսակ խնամոց
ու մտերիմ սիրոյ ցոյցեր տալու
մէջ մրցելու են: Եղբայրները,
թէ որ կարելի է, ջանալու են ի-
րենց քոյրերը գերազանցել այս
բարեկամութեան պատերազ-
մին մէջ: Որչափ զանոնք մեծա-
րեն այնքան իրենց քաղաքավա-
րութեան ու բարի զգացմանցը
համար յարգ ու պատիւ կը
գտնեն, և այն քաղցր սիրոյ մի-
ութիւնը որ ընտանեաց մէջ կը
տիրէ, հօրն ու մօրը սիրտը կըզ-
մայլեցնէ:

ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՀՈՒՆՁԲԸ

Փոքրիկ Էօթէնին գարնան գե-
ղեցիկ օրերը իր անկողնին մէջ
անցուցեր էր: Երբ առողջացաւ
և սկսաւ ուժ առնել, ծաղիկնե-

րը միտքը եկան, և հարցուց թէ՛ այս տարի ծաղիկները անցեալ տարուան պէս գեղեցիկ էին: Իօժէնին շատ կը սիրէր ծաղիկները, բայց դեռ չէր կրօնար դուրս ելլել որ ձեռքովը ժողովէ:

Այն ատեն իր անդրանիկ եղբայրը Իօժէն կողով մ'առաւ, ու կամացուկ իր մօրը ըսաւ. «ահա քրոջս համար դաշտերուն ամենէն գեղեցիկ ծաղիկները ժողուելու կերթամ. դարձած ատենս որչափ ուրախ պիտի ըլլայ»:

Այս առաջին անգամն էր որ դաշտը կեւնէր, որովհետեւ քրոջը հիւանդութենէն ՚ի վեր քովէն բաժնուած չէր: Գարունը իրեն չափէ դուրս գեղեցիկ երեցաւ, իր քոյրը բժշկուած

տեսներուն ուրախու թիւնը ամբողջ բնութիւնը աւելի հիանալի կ'երեցնէ իր աչքին:

Իօժէն բերկրութեամբ մէկ կողմէն միւս կողմը կը վազէր, բլուրին վրայ ելնելով և իջնելով: Սոխակները կերգէին, մեղուները կը բզգէին, թիթեռնիկները իր բոլորտիքը կը թռչրտէին, և ամենէն գեղեցիկ ծաղիկները իր ոտքին առջեւ կը բացուէին. մէկ ծաղկէն մէկալը կը վազէր երգելով:

Կողովը իսկոյն լեցուեցաւ: Կարմիր հունտերը խոտէ թել լի մը անցունելով գեղեցիկ պրսակ մը շինեց ու վրան դրաւ: Յետոյ ժպտելով իր շինածին վերայ նայուած մը նետեց ու կաղնիի մը շուքին տակ փափուկ մամուռին վրայ նստեցաւ: Հոն

հանդարտ կերպով մը կը գիտէր
 դաշտը գարնան գեղեցկու թեան
 ժամանակ, ու խնդու թեամբ
 մտիկ կընէր սոխակներուն եր
 գը որ իրարու կը պատասխանէ
 ին: Հոգնած ըլլալով՝ հոն քու
 նր տարաւ: Երբ խաղաղ կընըն
 ջէր, փոթորիկ մը ելաւ: Սեւ
 ամպը կամաց կամաց բարձրա
 ցաւ, փայլատակունք շողացին
 և որոտումը գոռաց: Յանկարծ
 հովը կաղնիին տերեւներուն մէ
 ջէն մռնչեց: Տղան որոտընդոտ
 ելաւ կանգնեցաւ: Տեսաւ որ
 իր բոլորտիքը երկինքը սպառ
 նալից ամպերով ծածկուած էր,
 արեգական և ոչ մի ճառագայթ
 դաշտը կը լուսաւորէր: Ար
 թըննալուն պէս կայծակի սաս
 տիկ հարուածի մը որոտումը
 լուեցաւ, խեղճ տղան այս

անյուսալի խառնաշփոթ աղմու
 կին մէջ ապշած կը կենար:

Աւանդ, ահա աշխարհիս վը
 րայ մարդուս վայելած զուար
 ճութիւնները շատ անգամ կը
 խռովին անակընկալ փոթորիկ
 ներէն:

Անձրեւի մեծ կաթիլներ սկը
 սան կաղնիին տերեւներուն մէ
 ջէն անցնիլ: Տղան սարսափած
 կողովն առնելով փախաւ: Փո
 թորիկը իր գլխուն վրայ էր,
 անձրեւն ու մրրիկը սաստկացաւ.
 որոտումը ահուելի կերպով կը
 գոռար: Էօժէնիին զգեստներէն
 շուտ մը անձրեւը անցաւ. ջու
 րը գլխուն մազերէն և ուսե
 րէն կը վազէր, հազիւ կրնար
 ճամբան շարունակել: Աերջին
 աստիճանի գժբաղդութիւն մը
 էր իրեն համար, երբ սաստիկ

հովը՝ կողովին մէջ մտաւ եւ այդչափ խնամքով ժողոված ծաղիկները գետնին վրայ ցիր ու ցան սփռեց:

«Ո՛վ Աստուած իմ, գոչեց, քրոջս քիչ մը ուրախութիւն պատճառելու համար այնչափ աշխատելէս ետքը, պէ՞տք է որ ամեն բան ձեռքէս ելլէր»:
Սաստիկ բարկութեամբ պարապ կողովը գետինը նետեց, հեծկրլտալով ջրաթաթախ տուն եկաւ:

Փոթորիկը դադրեցաւ և երկինքը պայծառացաւ: Թռչուններն իրենց երգերը սկսան եւ երկրագործը իր աշխատութիւնը. օդը պարզ ու զով էր, ձուրին մէջ ու բլուրներուն վրայ քաղցր հանդարտութիւն մը կը տիրէր: Բոլոր բնութիւնը նու

րոգած կերեւար, ու գիւղին բնակիչները երախտագիտութեամբ և ուրախութեամբ լեցունած, իրենց աչքը դէպ ՚ի ամպը կը վերցնէին, որ իրենց դաշտերուն օրհնութիւն և յաջողութիւն բերելէն ետքը կը հեռանար:

Իօժէն իր վհատելուն ու բարկանալուն վրայ ամչցաւ: Լուութեամբ ետ դարձաւ իր գետինը նետած կողովը փնտրուելու ու նոր ծաղիկներով լեցընելու համար: Կողովը դեռ բլուրին զառիվայրին վրան էր: Մացառ մը զայն բռնած ու պաշտպանած էր հովին սաստկութեանը դէմ: Տղան կողովը առաւ, բայց ի՛նչպէս զարմանք և ուրախութիւն զգաց, երբ աչքը բոլորտիքը դարձուց տե

սաւ որ անձրեւը հազարումէկ նորանոր ծաղիկներ բուսցուցած էր : Հազարաւոր կօկոններ բացուեր էին, ու ցողին կաթիլները տերեւներուն վրայ ադամանդի պէս կը փայլէին : Էօժէն մէկ ծաղկէն միւսը կերթար մեղուի մը նման, և իր կողովը շուտով լեցուեցաւ :

Մինչ Արեւը լեռան ետեւը խոնարհեցաւ, տղան ուրախ զուարթ տուն դարձաւ, բերկրութեամբ իր ծաղիկներուն գանձը և նոր ժողուած կարմիր հատերէ շինած պսակը կը դիտէր :

Մարը մտած արեգական ճառագայթները իր շնորհալի դէմքը կը լուսաւորէին, և իր աչքը աւելի սիրուն փայլ մը առաւ երբ իր սիրելի քրոջը ու-

րախուժիւնն ու երախտագիտութիւնը նշմարեց :

“ Իրա՛ւ չէ, Էօժէն, ըսաւ աւոր իր մայրը, այն զուարճութիւնները որ մեզ սիրողներուն կը պատրաստենք մեզ աւելի ևս կուրախացնեն ” :

Ասանկով Էօժէն կրկնապատիկ երջանիկ եղաւ. երջանիկ իր քոյրը զուարճացնելուն, և աւելի երջանիկ իր մօրը հաճութեան ու գովեստիցը արժանի ըլլալուն համար :

ԾՆՈՂԱՅ ՀԱՄԱՐ ԶՈՀՈՂՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՁՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ

Երբ մեր հայրն ու մայրը տարիքին կառնեն, և ալ չեն կրնար առանձին իրենց ամեն պիտոյքը հոգալ, մեր պարտքն է անոնց համար աշխատիլ, անոնց

ասրուստն ու կեանքը խնամել,
և ճարել այն ամեն բան որ ի-
րենց օրերը կրնայ զուարճալի
ընել:

Այս պարտքը, յայտնի է որ,
երախտագիտութիւնը մեր վը-
րայ դրած է: Օրէնքը մեզի կը
պատուիրէ, բնութիւնն ալ
նոյնը մեզի կազդէ:

Մեր ծնողքները իրաւունք
ունին պահանջելու, որ մեր
ձեռքէն եկածն ընենք իրենց
կեանքը պահպանելու համար,
մինչդեռ մեր կեանքն անոնցմէ
ընդուններ ենք:

Յայտնի է թէ անոնք որ մեզ
խնամեցին, սնուցին մեծցու-
ցին անանկ հասակի մէջ որ մենք
մինակ բան մը ընելու կարող
չէինք, պէտք է որ մեզմէ խը-
նամուին, սնանին, օգնութիւն

գտնեն, երբ իրենց ու մեր վե-
ճակը փոխուած են, երբ մենք
զօրացեր և անոնք տկարացեր
են:

Այս խղճմտանքի պարտքը ճշ-
դիւ կատարելով, գովեստ բըն-
տրուելու չենք, վասն զի այն
պիսի պարտաւորութիւնմը պի-
տի կատարենք ուսկից բնաւ ա-
զատ չենք կրնար սեպուիլ, այլ
պարտքերնիս կը հատուցանենք:
Ով որ երբէք այս պարտքը չը
վճարէր, ոչ թէ միայն ողորմե-
լի և ամեն օրինաւոր զգացմուն-
քէ զուրկ մարդ մըն է, այլ նա
եւ անհաւատարիմ պարտապան
մը:

Ինչպէս որ յայտնի կիմացուի
ժամանակով համեստ գեղացիին
մէկուն՝ իշխանի մը տուած խե-
լացի պատասխանէն:

Իշխանը անոր հարցուցեր էր թէ աշխատու թեամբը վաստը կած ստակը ի՞նչ կրնէր :

“Երեք մասի կը բաժնեմ,, , պատասխանեց գեղջուկը .

Առաջին մասը պարտքեր վը ճարելու որոշած եմ, երկրորդը իմ ու կնոջս ծախքերուն համար կը գործածեմ, իսկ երրորդը մեծ տոկոսով մը կը տեղաւորեմ :

— Ասով ի՞նչ ըսել կուզես , հարցուց իշխանը :

— Ահաւասիկ , պատասխանեց բարի գիւղացին .

“ Առաջին մասը ծերունի ծը նողքս խնամելու կը գործածեմ , ասի պարտք մը վճարել չէ՞ : Երրորդ մասը տղաքս կրթելու զուհեր եմ . ասի մեծ շահով ստա կը տեղաւորել չէ՞ ” :

Իշխանը սքանչացաւ գիւղացւ

ւոյն ազնիւ զգացմանցը՝ և պատասխանին :

Բարեսիրտ ու երախտագէտ որդի մը այս պարտքին կատարումը իրեն ճշմարիտ երջանկու թիւն մը կը համարէ :

Իրօք , ի՞նչպէս քաղցր է իր խնամքն ու կարողութիւնը սիւրելի ծնողաց նուիրել : Ի՞նչպէս քաղցր է իր աշխատութեան պտուղը անոնց մատուցանել : Ո՞րչափ քաղցր է անոնց վերջին օրերն երջանիկ ու հանգիստ անցնել տալ :

Անպատմելի երջանկութիւն մ'է երբ մէկը կրնայ իր անձին այս խօսքերն ըսել :

“ Ինչ որ ընեմ , երբէք , չպիտի կրնամ ծնողքէս ընդունած բարիքներուս փոխարէնը հատուցանել : Բայց թէ որ երախ

տագիտու թեամբս իրենց բարեացը չեմ կարող հաւասարիլ, գէթ կը ջանամ մօտենալ. թէ որ անոնք իմ առաջին քայլերուս առաջնորդն եղան, ես ալ այսօր իրենց դողդոջուն քալուածքին կ'օգնեմ. թէ որ ինծի օգտակար խրատներ տուին, այն խրատներէն օգուտ քաղած ըլլալս այսօր փորձով կը ցուցընեմ. թէ որ զիս պատուաւոր կերպով ապրուստս ճարելու վիճակի մէջ դրին, ես ալ այսօր իրենց ապրուստը կը հոգամ. թէ որ մանկու թեանս վրայ հսկեցին, ես ալ իրենց ծերութիւնը երջանիկ ընելու կաշխատիմ»:

Ահա Ազնիւ ու մաքուր սիրտ ունեցող մարդու մը ամենէն ճշմարիտ երջանկութիւնը: Գոհ չըլլար միայն հսկելով որ իր ծը-

նողքը բանի մը կարօտ չ'ըլլալ, այլ նաև կը ջանայ որ պէտք եղածէն աւելին ունենան, անոնց զուարճութիւն մը տալու համար այնպիսի բաներէ հրաժարիլ կուզէ որոնցմէ զրկուիլը իր հասակին մէջ դիւրին է. բայց ծերերու համար իրենց կրած վիշտերուն սփոփանք ու մխիթարութիւն մը կրնայ ըլլալ:

Այս պարտքը անստգիւտ կերպով կատարելը բաւական չսեպեր, անանկ շնորհալի ու փափուկ կերպերով կը վարուի որ այն պարտուց արդիւնքը կաւելցնէ ու վարձքը կը կրկնապատկէ:

Եւ ամեն օր կաղաչէ Աստուծոյ որ իր ծեր ու պատկառելի ծնողքը պահպանէ, որոնց իր ընտանիքին մէջ գտնուիլը Աս-

տուժոյ մէկ օրհնութիւնն է :

Այսպէս պէտք է որ խնամենք մեր ծնողքը իրենց ծերութեանը ատեն :

Ուրիշ առիթներու մէջ որ մեզի պէտք կունենան, մեր սիրտը կազդէ մեզի՝ ինչ որ պիտի ընենք : Հիւանդութեանը ատեն զանոնք խնամելու, վճարանգէ մը ազատելու, իրենց վիշտերը դադրեցնելու համար, ամեն բան կրելու, ամեն բան ձեռնարկելու, ամեն բան ընելու պատրաստ ըլլալու ենք :

Իրենց տղոցը սիրոյն համար զո՛հ ըլլող ազնիւ հայրերն և ընտիր մայրերը հազուադիւտ չեն, բայց նաեւ վեհանձն տըղաքը ու անձնուէր աղջիկներ անպակաս են, որոնց գեղեցիկ վարքը համակրութիւն ու զարմանք կը պատճառէ :

Այսպիսի գեղեցիկ ու ազնիւ օրինակները բազմաթիւ են : Բայց մենք մինակ Քանդալի նահանգին Օռիյլեաք գլխաւոր քաղաքէն երիտասարդի մը օրինակը պիտի յիշենք :

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՎԻԺԻԷ

Օռիյլեաք քաղաքէն առաքինի և հարուստ տիկին մը իր աճուսինը և հարստութիւնը կորսընցուց յանկարծադէպ դժբաղդութիւններ հետզհետէ վրան գալով : Անունը տիկին Վիժիէ կ'ըսուէր :

Մինակ տղայ մը մնացեր էր իրեն որ այն ատեն Օռիյլեաքի դպրոցին մէջ աշակերտ էր : Յովհաննէս Վիժիէ բարի, հեզ, ուսումնասէր, իր ընկերներուն սիրելի և ուսուցիչներէն մե-

ծարուած աշակերտ մընէր :
Դպրոցական տարւոյն լմննալուն՝
հանդիսական պարգեւաբաշ-
խութեանց ատեն, միշտ շատ
պարգեւ կ'առնէր և ասով իր
համեստ վարմունքը ձեռքէ չէր
ձգեր :

Յովհաննէս աղէկ գիտէր որ
իր ընտանիքը դժբաղդութիւն-
ներ կրէր էր, բայց անոնց ինչ
տեսակըլլալը չէր գիտէր, իր մօրը
որ աստիճան անձկութեան մէջ
ըլլալուն տեղեկութիւն չունէր :

Դպրոցին տնօրէնը, որ առաւ
տաճեռն ու բարեգործ մարդ
մըն էր, զանի առանց վարձք
պահանջելու դպրոցին մէջ պա-
հել որոշէր էր : « Երբ մեծնայ,
կրտէր, ինձի կը հատուցանէ » :

Սակայն ասիկա չէր բաւեր,
դպրոցին ծախքէն զատ, երիւ-

տասարդ աշակերտը զգեստի,
գրքի, ճերմըկեղէնի և ուրիշ
շատ բաներու պէտք ունէր : Ա-
սոնք ի՞նչ կերպով հոգալու էր :

Քանի մը ողորմած անձինք, ու
րոնց մէջ էին նաև վիճակին ու-
տիկանը, և Նօթո - Տամ - տէ
Նէժ եկեղեցւոյն քահանան,
ընկերութիւն մը կազմեցին այս
թշուառ ընտանիքին պիտոյքը
խնամելու նպատակաւ : Բայց
իրենց օգնութիւնները բաւա-
կան չէին հիւանդոտ մօրը եւ
տղուն ծախքերը միանգամայն
հոգալու : Խորհուրդ ընելով
մէջերնին՝ որոշեցին որ խեղճ
այրի կինը հիւանդանոց դնեն :

Իրենց այս որոշումը երիտա-
սարդ աշակերտին պէտք էր ի-
մացնել, բայց ոչ ոք կը համար-
ձակէր, կը վախնային որ տղան

յուսահատու թեան ու տագնապի մէջ կը ձգեն: Քահանան այս պաշտօնը ընդունեց, և այս կերպով վարուեցաւ:

Հինգշաբթի օր մըն էր, այսօնքն աշակերտներուն դպրոցէն դուրս ելլելու օրը: Քահանան դպրոցը կերթայ, Յովհաննէսը կը փնտռէ, որպէս զի գայ այն օրուան ատենը իր տունը անցընէ: Տղան բոլորովին ուրախ, նոր զգեստները կը հագնի, իբր թէ պտրտելու և զօսանքի մը կերթար, և խնդու թեամբ քահանային հետ դուրս կ'ելնէ:

Քահանան զանի իր տունը կը տանի ու իր խուցը կառնէ: Խուցին մէջ սեղանի մը վրայ իր ժամագիրքը կը կենար: Քահանան գործքի մը համար դուրս

կ'ելլէ, խոստանալով տղուն որ իսկոյն կը դառնայ, ու զանի խուցին մէջ առանձին կը թողու:

Յովհաննէս մինակ մնալով չէր գիտեր թէ ի՞նչ բանի զբաղի, սեղանին վրայ ժամագիրքը կը տեսնէ: Չկարծեր թէ աղօթքի գիրք մը բանալը անխորհուրդ բան մընէ, կը սխալի, բայց այս սխալը այսպիսի պարագայի մէջ, գրեթէ ներելի էր: Ուրեմն ձեռքը կառնէ ժամագիրքը և կը բանայ: Մէջէն թուղթ մը սահելով գետինը կիյնայ: Յովհաննէս Ժան թուղթը կառնէ, և իր աչքերը աւամայ վրայի գրուածին կուղջուին: Ի՞նչ կը տեսնէ, իր մօրը հիւանդանոցը ընդունելուն տոմսակը:

Տղուն աչքերը ամպով մը կը

ծածկուին, տոմսակը իր դող
դողուն ձեռքերէն կ'իյնայ: Կը
կարծէ թէ աղէկ չէ կարգացեր,
գուժաբեր թուղթը նորէն
կ'առնէ ու կրկին անգամ կը
կարգայ: Իրօք իր մօրը վրայօք
է խնդիրը, իր մօրը հիւանդա-
նոցը դրուելուն տոմսակն է:

Տղան կը դողայ ու կը սարսա-
փի, սրտին խորէն դառնակըս-
կիծ աղաղակ մը կ'արձրկէ. « Հի-
ւանդանոցը, իմ մայրս հիւան-
դանոցը »:

Այն ատեն կը գուշակէ իր
ընտանիքին վիճակը, որ մինչեւ
նոյն ժամուն իրեն չէին իմացու-
ցեր:

Քանի մը վայրկեան խորին
մտածութեան մէջ ընկղմած կը
մնայ. իր ընտանիքին կորսնցու-
ցած շքեղ վիճակին վրայ չցա-

ւիր, այն հարստութեան սպա-
ռելուն վրայ չխորհիր, որ օր
մը պիտի ժառանգեր: Ամենա-
դառն թշուառութեան մէջ
ընկղմած՝ և աղքատանոց մը
դրուելու սպառնալեաց ենթա-
կայ եղող մօրը վրայ կը մտածէ:

« Իմ մայրս հիւանդանոց եր-
թայ, ըսաւ, ո՛հ երբէք եր-
բէք »: Այս վայրկեանէն իր ը-
նեղիքը կ'որոշէ, որդիական
սէրը տարօրինակ զօրութիւն
մը կուտայ իրեն, որչափ որ
տղայ է, չափահաս մարդու
մը քաջութիւնը կզգայ, ինչ
պէս որ ետքէն անոր յարատե-
ւութիւնն ու հաստատամտու-
թիւնն ալ կուենենայ:

Երիցատունէն դուրս կ'երլէ,
առանց մէկէ մը տեսնուելու
դպրոց կերթայ, կիրակի օրուան

զգեստները կը թողու և ամեն օրուանները հազներով նորէն կուգայ:

Քահանան որ տղուն երթալէն ետքը խուցը մտեր էր զանի հոն չգտներուն շատ զարմացեր և անոր մեկներուն վերայ անհանգիստ էր: Երբ տեսաւ անոր նորէն գալը, նախ զգեստներուն փոփոխութիւնը չնշմարեց և անոր ըսաւ, «Ո՛հ, խեղճ տղայ, ժամագիրքս բացիր, ամեն բան իմացար, գացիր որ պահւրտած արցունք թափես»:

— Ո՛չ, Տէր Հայր, ըսաւ տղան, չլացի...: Մայրս հիւանդանոց չպիտի երթայ, հոն սրտին ցաւէն պիտի մեռնի: Գպրոցէն կելլեմ, կերթամ իմ մօրս հետ կապրիմ: Իմ մօրս կ'օգնեմ:

Քահանան մանկահասակ տղու մը ասանկ անակնկալ ու վեհանձն որոշումը լսելով՝ չկրցաւ արտասուքը զսպել: Գորովանօք գրկեց տղան ու ըսաւ անոր: «Բարեկամ, քու ապագադ կը կորսնցնես. բաց ի ասկէ, ի՞նչպէս պիտի կրնաս մօրդ օգնել:

— Ստուած ինձի զօրութիւն կուտայ, և այս զօրութիւնը քանի որ հասակս առնեմ, պիտի աւելնայ: Իմ նոր հագուստներս հանեցի, ալ զանոնք չպիտի հազնիմ, մօրս առաջին անգամ օգնութիւն մը ընելու համար պիտի ծախեմ»:

Քահանան տղուն միտքը փոխելու համար, այս ընտանիքին հոգ տանող բոլոր անձինքը՝ զբարոցին տնօրէնը ու քաղբին ու

տիկանն անդամ կանչեց, որոնք պարսպ տեղ յանին միտքը դարձրնելու աշխատեցան :

«Տղաս, կրտէին իրեն, մէկ մը ապագադ մտածէ : Ուսմունքքդ յաջողութեամբ առաջ կը տանիս : Դպրոցէն ելլելուդ, ուզած արուեստիդ կրնաս ծառայել : Անտարակոյս բարեգործ մարդէ մը կամ տէրութենէ օգնականութիւն պիտի գտնես : Ուզածդ պիտի ըլլաս, զօրավար, երկրաչափ, բժիշկ, փաստաբան, ընտանիքիդ կորսնցուցած վիճակը նորէն պիտի ստանաս, ան ատեն քու մայրդ հիւանդանոցէն կը հանես, իր ծերութեան օրերուն պատիւ ու նեցուկ կ'ըլլաս :

— Ո՛հ, պատասխանեց, դուք իմ մայրս չէք ճանչնար, թէ որ

հիւանդանոցը մտնէ, վեց ամիսէն կը մեռնի : Ուսման ընթացքս լմնցնելը ինծի համար երջանկութիւն մընէ, բայց կրգգամ որ պարտքս մօրս քով կենալ՝ զանի խնամել և անոր օգնելն է : Իմ պարտքս կատարելով աւելի երջանիկ պիտի ըլլամ,» :

Յովհաննէս դպրոցէն ստացած մրցանակներովը գեղեցիկ գրքատուն մը կազմեր էր, ոսկիէ ժամացոյց մը ունէր, որն որ ոստիկանը իրեն ընծայեր էր . գեղեցիկ զգեստներ ունէր, ամենը ծախել տուաւ, պզտիկ առուտուրի մը սկսելու դիտաւորութեամբ : Փերեզիկ մը եղաւ, կարկանդակ ու տղոց խաղալիք կը ծախէր . ամեն մարդ իր վարքին վրայ կը զարմանար ու կուզէր անկէ բան մը գնել :

Ասանկով իր ու մօրը օրուան հացը կը վաստկէր :

Յովհաննէս երբ մեծցաւ ու զօրացաւ, պանդոկի մը մէջ գործակատար եղաւ. ասի դը ժուարին արհեստ մըն է, բայց իր մայրը հանդարտ ապրեցնելու չափ կը վաստկէր :

Քսանուհինգ տարիէ ՚ի վեր օր մը իր խեղճ այրի ու հիււանդ մօրմէն չբաժնուեցաւ, որդիական անձնուիրութեան կատարեալ օրինակն ըլլալէ չը դադրեցաւ. իր զբաղմանց բազմութեանը մէջ ունեցած պարագայ վայրկեանները կուգար անոր քովը կանցընէր, և մայրը երբեմն տաք օրեր՝ իր թեւին վրայ կը թընած դաշտերուն մէջ կերթար հունձքէն մնացած հասկերը ժողուելու :

Պանդոկի մը գործակատար ըլլողը շատ մը նախատանաց ենթակայ է : Յովհաննէս Վիժիէ վեհանձն էր, բայց այսու ամենայնիւ առանց տրտնջարու կը համբերէր ճամբորդներուն անտեղի ու լերբ վարմանցը, որոնք իր ով ըլլալը և ինչ արժէք ունենալը չէին գիտեր. և իր ազնիւ վարքին զգացմանցը մէջ ամեն բանի համբերելու զօրութիւն կը գտնէր :

Բայց զանիկա ճանչցողները, կը մեծարէին ու կը զարմանային անոր վրան. իր դպրոցի հին ընկերները, որչափ ալ իրենց ընկերական դիրքը շքեղ ալ էր, միշտ առաջուան բարեկամութիւնը անոր կը ցուցնէին, և անոնցմէ իւրաքանչիւրը՝ երբ խեղճ սպասաւորին հանդիպէր,

անոր հետ խօսակցիլը և անոր ձեռքը սեղմելը իրեն պատիւ ու զբօսանք կը համարէր :

ՄԵԾԵՐՈՒ, ԾԵՐԵՐՈՒ ՈՒ ԲԱՐԵՐԱՐ,
ՆԵՐՈՒ ՊԱՐՏՈՒՊԱՏՇԱՃ
ՄԵԾԱՐԱՆԲԸ

Կան անձինք, որոնց վրայ այն պիտի զգացու՞մ մը իմանալու ենք, որ շատ կամ նուազ որդիական սիրոյն կը նմանի :

Պէտք է ուրեմն որ յարգենք մեր մեծերը, դատաւորները և հասարակաց իշխանութեան բոլոր աւանդապահները :

Նաեւ կրօնքին պաշտօնեայները մեր մանկութեան հասակէն ՚ի վեր պէտք է որ մեր յարգանացը աւարկայ ըլլան. բաւական չէ իրենց անձը մեծարել, պէտք է անոնց խրատնե-

րուն ալ հետեւիլ. բարեպաշտ մտադրութեամբ պէտք է մտիկ ընել այն երկնային՝ բարոյական պատուիրանաց, որ Աստուծոյ կողմէն մեզի կը քարոզեն, և այն պատուիրանաց համաձայն կեանք մը վարել :

Այն դաստիարակը որ մեր տղայութեանը հոգ ու խնամք տարեր է, Աստուծոյ ու մեր ծնողաց ընտրած պաշտօնեան է որ մեր միտքը կը թէ և մեզ բարի սովորութեանց վարժեցնէ. այս պատճառաւ միշտ մեզի սիրելի ըլլալու է : Մինչ մեր կրթութութիւնը կը լմնայ, պէտք է որ անոր վրայ միշտ խորին երախտագիտութիւն մը ունենանք, ու սիրոյ և յարգանաց նշաններ ցուցնենք անոր :

Տղայ մը պէտք է որ իրմէ մե-

ծերը մանաւանդ կանայքը ու
ծերերը միշտ մեծարէ : Ով որ
ծերի մը վրայ կը խնդայ , չար ու
վատ մէկն է , ու բոլոր աշխարհ
զինքը կանարգէ : Պէտք է աւ
մենայն կերպով ծերերը պատ
ուել , երբեմն իրենց հասակէն
առաջ եկած դաժան բնաւո
րութիւնը համբերութեամբ
կրել ; պէտք է ամեն տեղ աղէկ
տեղերը զիրենք նստեցնել , և
իրենց ամեն տեսակ պատիւ ու
մեծարանք ցուցնել :

Թէ որ մէկը մեր հօրը կամ
մեր մօրը աղէկութիւն մը ընէ ,
անոր յիշատակը բնաւ մտքեր
նէս չհանենք : Թող այն անձը
մեր մասնաւոր յարգանքին ա
ռարկան ըլլայ :

Տղայ մը իր հօրն ու մօրը ա
տելութիւնները ժառանգելու

չէ , որովհետեւ կրօնքը մեզի
կ'արգիլէ որ և իցէ մէկը ատել ,
ու մեզի կը հրամայէ ներել աւ
նոնց որ մեզի չարիք մը ըրեր
են , բայց տղայ մը պէտք է որ
իր ճնողացը իրենց բարերարնե
րուն նուիրած երախտագիտու
թեանց մասնակից ըլլայ . և
պէտք է որ այս երախտագի
տութեան զգացմունքները իր
ճնողացը թողուցած ժառանգու
թեան մէկ մեծագին մասը հա
մարի :

Երբեմն երեսէ ձգուած կամ
գժբաղդ տղայ մը ազգականէ
մը կամ օտարէ մը հայրենի խը
նամքներ կրնգունի : Երբեմն
հօրեղբայր մը իր եղբօրորդին
կը կրթէ և անոր խնամակալու
թիւնը յանձն կառնէ . երբեմն
բարեգործ մարդ մը որբի մը վը

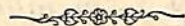
րայ կը խղճայ, անոր պիտոյքը կը հոգայ, անոր մանկու թեանը վրայ կը հսկէ, և անոր արհեստ մը կը սորվեցնէ կամ սովորեցնել կուտայ, որպէս զի կարող ըլլայ իր ապրուստը ճարել:

Այսպիսի առատաձեռն բարերար մը հօր ու մօր ամեն իրաւունքները ունի: Տղան պէտք է որ զանի մեծարէ, սիրէ, անոր հնազանդի, վստահի և խրատներուն մտիկ ընէ, կը պարտաւորի նաեւ անոր համար գորովալիր ու սրբազան երախտագիտութիւն մը սնուցանել սրտին մէջը, որ իր բոլոր կենացը ընթացքին մէջ յայտնի պիտի ըլլայ աւելի գործքով քան թէ խօսքով:

Ահա այսպէս ըրաւ մանկահասակ Ատէլը, որու վար-

քը հիմայ պիտի պատմենք:

Այսպէս կը վերջացնենք այս տղոց նուիրեալ գրքոյկը, ինչպէս որ սկսեցինք միշտ իրենց միտքը բերելով որ երախտագիտութիւնը սրբազան պարտք մընէ. առանց երախտագիտութեան առաքինութիւն չըլլար, և հետեւաբար ալ երջանկութիւն:

ԴԵՌԱՀԱՍՍԿ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆ

Ատէլ Քայիէ, Պըզանսօն ծընած աղքատ զօրականի մը աղջիկն էր:

Իր տղայութեան ատեն Փարիզու մէջ ճերմկեղէն կարող առաջին կարգի գործաւոր տիկին Տիւքօմիէյի խնամքները ընդունեց, որ իր արհեստը անոր սորվեցուց:

Ատէլ՝ իր բարերարութեան
չնորհիւր կատարեալ գործաւոր
մը ըլլալով՝ իր ծնած քաղաքը
եկաւ, ուր պատուաւոր կեր-
պով իր ապրուստը կը ճարէր:

Իմացաւ որ Տիւքոսմիէ տի-
կինը հիւանդացեր էր:

Ամեն բան թողուց, ու ա-
նոր քովը գնաց:

Ան վայրկեանէն ՚ի վեր Տիւքոս-
միէ տիկնոջ հիւանդութիւնը
որ քան զոր աւելի ծանրացաւ:
Սաստիկ կուրծքը բռնուեցաւ,
յաճախ շնչարգելութեամբ կը
տանջուէր, անանկ որ աշխատե-
լու կամ ծանր գործի մը զբա-
ղելու անկարող եղաւ:

Գործարանին վարչութիւնը
իր տանը հոգերը բոլորովին Ա-
տէլի վրայ մնացին, որ իր գո-
րովալից ու խորին երախտագի-

տութեամբը հիւանդին վիճա-
կին պահանջած ամեն ծառա-
յութիւնները կընէր:

Բայց հիւանդութիւնը շատ
երկարելով ատեն մը եկաւ որ
Տիւքոսմիէ տիկնոջ իր պիտոյքը
հոգալու չափ ստակը չմնաց,
ուստի բոլոր իր ունեցածները
հետզհետէ ծախել ստիպուե-
ցաւ. տանը մէջ բարեկեցու-
թեան նշանեղող կահ կարասին
աներեւոյթ եղաւ. քիչ ժամա-
նակի մէջ գժբաղդութեան և
աղքատութեան տեսարանը կը
տիրէր:

Ատէլ ամեն բանի հասաւ.
երբէք չէր վհատեր, ոչ կրած
նեղութիւններէն և ոչ հանա-
պազօրեայ յանձն առած զոհո-
ղութիւններէն. միայն հիւանդը
խնամելու համար աշխատու-

Թե՛նէ՛ն կը դադրէր, շատ ան-
գամ ալ գիշերները անկողնէն
կ'ելլէր հիւանդին պէտք եղած
դարմանները մատուցանելու
համար:

Երբեմն հիւանդը ինքզինքը
աղէկ գտնելով, կ'ուզէր գործի
ձեռք ղարնել. բայց անոր աչ-
քերը աւրուած ըլլալուն պատ-
ճառաւ, Ատէլ իր վարպետուհի
Լոյն կարածը քակելու և նորէն
սկսելու կատիպուէր: Բայց այս
ալ անոր քնացած ատենը ծա-
ծուկ կրնէր, որպէս զի իմանա-
լով սիրտը չցաւի:

Խեղճ կինը մեռնելէն առաջ,
հիւանդու թեանը միջոցին ու-
թը վերջին ամիսներուն բնաւ
անկողնէն դուրս չ'ելաւ: Ա-
տէլ չհաւանեցաւ որ զանիկա
ազբատանոցը դնեն, բոլոր վաս-

տրկածը վատնեց, պէտք եղած
ծախքերուն հասնելու համար
ամեն ունեցածը գրաւի դրաւ:

Այս անձնու իրու թիւնը զար-
մանալի ցուցնողը այն է որ,
քանի մը շաբաթ, քանի մը ա-
միս չտեւեց, այլ անընդհատ
տասուերկու տարի, առանց
այս առաքինազարդ աղջկան ե-
ռանդը վայրկեան մը պաղելու:

ՎԵՐՁԻՆ ԽՐԱՏ

ԸՆՏԱՆԻՔ

Մեր երիտասարդ աշակերտաց
նուիրեալ այս պզտի գիրքը ԼԵ-
մընցընելէն առաջ, իրենց ապա-
գային վերաբերեալ քանի մը
խիստ կարեւոր գիտողութիւն-
ներ պիտի ուղղեմ անոնց:

Առաջինը, այն է որ իրենց

ճնողքը սիրելով և անոնց խօսքին հնազանդելով առանց աշխատանքի և գրեթէ անզգալի կերպով մը պիտի ստանան բարի մարդու մը բոլոր յատկութիւնները :

Իրօք ընտանեկան առաքինութիւնները, բոլոր միւս առաքինութիւններուն վարժութիւնը կրնան սեպուիլ. ընտանեկան պարտուց կատարումը բոլոր ուրիշ պարտքերը քաղցր ու դիւրին կրնէ :

Պզտիկուց համեստութեան վարժուած հոգի մը, ետքէն չկրնար ուրիշ սովորութեանց հակիլ, մանկութենէն ՚ի վեր մաքուր և սուրբ զգացմունքներով սնած հոգին ալ ուրիշ սնունդ չընդունիր :

Օրինակի համար, իր ընտան

եացը անձնուէր մարդը, աշխատանքն ու գործունէութիւնը կը սիրէ, որոնց միջոցաւ կրնայ իրեն բարեկեցութիւն մը պատրաստել, կարգն ու խընայողութիւնը կը սիրէ, որոնք մինակ կրնան այս բարեկեցութիւնը ապահովցնել :

Ուստի ընտանեկան առաքինութեանց գործադրութիւնը ամեն գովելի ու վեհանձն զգացմունքներու ծնանելուն պատճառ կը լլայ :

Մաքուր և միշտ նորածին հաճոյից աղբիւր մընէ պն : Մանաւանդ անով է որ մարդս երջանկութեան արժանի կը լլայ և զայն կը վայելէ :

Երջանկութիւնը սովորաբար միաբան և առաքինազարդ ընտանիքի մը վարձքն է :

Ի՞նչպէս դուրսը կրնանք անկեղծ ու տեւողական սեր մը գտնել, թէ որ Աստուծոյ՝ մեր ընտանիքին մէջ մեզի համար ստեղծած սէրը չենք ճանչնար: Արժանի կրնանք ըլլալ արդեօք ճշմարիտ հաճոյքները վայելելու, թէ որ անզգայ ըլլանք այն մաքուր հաճոյից, որոնց աղբիւրը սոսկ բնութեան և առաքինութեան մէջ կրնայ գտնուիլ:

Անիկա որ առաքինութիւնը իր ընտանիքէն դուրս կը բնտրուէ, զայն բնաւ չգտնելու վրտանքին մէջն է:

Ո՞ւր կը յուսայ ուրեմն երջանկութիւնը գտնել:

Խաղերուն ու զուարճութիւններուն մէջ, աղմկալից զբաղանաց մէջ:

Բայց զբօսանքներն ու խա

ղերը միայն քանի մը վայրկեան կրնան զմեզ զուարճացնել, աղմկալից զբաղմունքները մեզ կը թմրեցընեն, ու սրտերնիս պարապ կը ձգեն: Ընտանեկան ուրախութիւնները, ընդհակառակն, մարդուս սիրտը կատարելապէս գոհ կընեն, իրենց զուարճութիւնը անսպառ է, որչափ որ զանոնք վայելենք այնչափ աւելի կուզենք վայելել, ժամանակը ուրիշ զուարճութիւններէն խորչեցնելով զմեզ, զանոնք աւելի մեծագին կրնէ մեզի:

Անկէ դուրս գտնուող զուարճութիւնները անցաւոր ու երկգիմի են, անոնց դիմողը սուտ խնդութիւններ կը վայելէ:

Անկեղծ սէրը, ճշմարիտ ուրախութիւնները, ընտանեաց

մէջն են. բարի և առաքինի ծնողաց, ժրագլուխ ու գորովալի կնոջ մը, բարեպաշտ հեզ տղոց և այնպիսի բարեկամաց քով կը գտնուին որ արիւնն ու սէրը մեզի եղբայր ըրած են :

Այս սիրելի էակները մեր վիշտերուն մասնակից ըլլալով զանոնք կը մեղմացնեն, մեր ուրախութիւնները, անոնք ալ զգալով՝ մեզի համար կրկնապատիկ խնդութիւն կը պատճառէ :

Երանի՛ թէ այս վերջին դասը այն սիրելի տղոց միտքը մնար, որոնք իրենց նորածին յիշողութիւնը վարժեցնելու համար, այդչափ մտադիր ջանքով՝ իրենց պարտքերուն ուսմամբը իրենց համար նոր եղող կարգալուարուեստին վարժութեանն ալ զբաղեցան :

Իցի՛ւ թէ որդիական սէրը, որն որ իրենց սրտին մէջ տը պաւորուած է, կարող ըլլար պարտաւոր մարդու և բարի քաղաքացւոյ մը անհրաժեշտ եղող առաքինութիւններով զանոնք զարդարել :

Աստուած տար որ մանուկ հասակնուն մէջ իրենց ընտանիքին խնդութիւնն ու պատիւը ըլլալէն ետքը վայելէին այն երջանկութիւնը որ ընտանեկան կենաց պտուղն է :

1643

2018

0025731

«Ազգային գրադարան»

NL0025731

